

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra ruského jazyka a literatury

Materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka (se zaměřením na rusky mluvící posluchače)

Diplomová práce

Autor:	Bc. Petr Čermák
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy – ruský jazyk a literatura Učitelství pro střední školy – tělesná výchova
Vedoucí práce:	PhDr. Jindřich Kesner, CSc.
Oponent práce:	Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Petr Čermák

Studium: P16P0589

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - ruský jazyk a literatura, Učitelství pro střední školy - tělesná výchova

Název diplomové práce: **Materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka (se zaměřením na ruský mluvící posluchače)**

Název diplomové práce AJ: Teaching Materials for Czech as a Foreign Language (with Focus on Russian Speaking Learners)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude obsahovat teoretickou úvahu o tvorbě výukových materiálů zaměřených na konverzaci a realie při výuce cizího jazyka. Diplomant vysvětlí a zdůvodní koncepci, již uplatní při tvorbě učební pomůcky pro výuku češtiny jako cizího jazyka. Praktická část DP bude zaměřena na vytvoření souboru cvičení z konverzace a realii pro výuku češtiny v ruské posluchárně.

LEPIL, O.: Teorie a praxe tvorby výukových materiálů. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7. NIKL, J.: Metody projektování učebních úloh. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. 71 s. ISBN 80-7041-230-5 (brož.). PRŮCHA, J.: Učebnice: teorie a analýza edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky. 1. vyd. Brno: Paido, 1998. PURM, R.: K teorii učebníka inostrannogo jazyka. In: Studie rusistické: Sborník katedry ruského jazyka a literatury PdF VŠP v Hradci Králové. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. 57-77 s. ISBN 80-7041-853-2. KUBEKOVÁ, M.: Typy jazykových cvičení a jejich využití ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2014. 104 s. Diplomová práce.

Garantující pracoviště: Katedra ruského jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jindřich Kesner, CSc.

Oponent: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce PhDr. Jindřicha Kesnera, CSc., samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval svému vedoucímu práce PhDr. Jindřichu Kesnerovi, CSc., za odborné vedení, připomínky a nápady. Také za ochotu a metodickou pomoc, kterou mi při realizaci této práce věnoval.

Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Dominice Keslové za cenné rady a morální podporu.

Anotace

ČERMÁK, Petr. *Materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka (se zaměřením na rusky mluvící posluchače)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 73 s. Diplomová práce.

Diplomová práce je zaměřena na tvorbu prakticky ověřených výukových materiálů pro výuku češtiny jako cizího jazyka. Teoretická část shrnuje důležité znalosti v oblasti tvorby učebnic a cvičení. Praktickou část tvoří soubory materiálů pro výuku češtiny určené pro mírně pokročilé až pokročilé posluchače. Cvičení byla z větší části vytvořena autorem a byla ověřena v praxi. Kladou si za cíl zdokonalení studentů v češtině aktivizující, zábavnou a herní formou.

Klíčová slova: učebnice, výukový materiál, čeština pro cizince, jazyková cvičení

Annotation

ČERMÁK, Petr. *Materials for teaching Czech as a foreign language (with a focus on Russian speaking listeners)*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 73 p. Master thesis.

The master thesis is focused on creating teaching materials for teaching Czech as a foreign language which are verified in practice. The theoretical part summarizes important knowledge in the area of creating textbooks and exercises. The practical part consists of a set of materials for teaching Czech intended for intermediate and advanced students. The exercises described in the thesis were mostly created by the author himself and verified in practice. The exercises strive to improve Czech language skills of students in an engaging, entertaining and playful way.

Keywords: textbook, teaching material, Czech for foreigners, language exercises

Obsah

Úvod.....	8
1. Učebnice	10
1.1. Definice učebnice	10
1.2. Historie učebnic	12
1.3. Funkce učebnic	14
1.4. Struktura učebnic	17
1.5. Základní typologie školních didaktických textů.....	20
1.6. Didaktické zásady učebnice.....	22
2. Cvičení	23
2.1. Definice cvičení.....	23
2.2. Funkce cvičení	24
2.3. Vlastnosti a charakteristika cvičení	26
2.4. Možnosti třídění cvičení	28
3. Praktická část	30
3.1. Cíle diplomové práce.....	30
3.2. Metody.....	30
Předmluva.....	31
Cestování a dovolená	33
Počasí	36
Profese a povolání	39
Obchod	42
Kultura.....	46
Lidské tělo, nemoci, u doktora	51
Město, orientace v prostoru	56
Dům a bydlení	60
Bonusové téma: Sprostá slova a vulgarismy	63
Závěr.....	66
Seznam použitých zdrojů	67
Literatura	67
Elektronické zdroje.....	69
Seznam obrázků a tabulek.....	72
Seznam příloh.....	73

Úvod

Materiálů pro výuku češtiny jako cizího jazyka existuje celá řada. Od učebnic pro začátečníky a pokročilé, samouky, přes obchodní češtinu, až po hry a křížovky. Avšak existuje velmi malé množství učebních materiálů češtiny pro cizince, které by byly zaměřeny na pokročilejší posluchače a zároveň se je snažily ve výuce aktivizovat. Dnešní trend ve vzdělávání je jasný – žáky zaujmout, zaktivizovat, aby je výuka bavila a něco nového se především naučili a dozvěděli. Proto jsem se rozhodl, že vytvořím materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka, které budou pomáhat učitelům při jejich vyučování tohoto cizího jazyka. Cvičení obsažené v předložené práci budou zaměřené na mírně pokročilé až pokročilé studenty, kteří se aktivní formou zdokonalí v různých oblastech. Důraz bude často kladen na spolupráci, interakci, představivost a kreativitu studentů. Cvičení by měla přiblížit češtinu studentům zábavnou a aktivizující formou a rozšířit jim jejich aktivní slovní zásobu.

Všechna cvičení, která se v praktické části objeví, jsem v praxi vyzkoušel. Celý nápad vznikl v roce 2016, kdy jsem byl na studijním pobytu v Moskvě. V průběhu pobytu jsem byl osloven ruskou učitelkou Irinou Jevgeňjevnou Pinchasik z Moskevské státní pedagogické univerzity, která na této univerzitě vyučovala češtinu, jestli bych nechtěl přijít na její hodinu a něco studentům česky říci. Souhlasil jsem, hodinu si vzal na starost a připravil pro ně program. Výuka se natolik líbila, že po domluvě s učitelkou jsem její hodiny češtiny začal navštěvovat pravidelně. Na každý týden jsme připravil nové téma s novými cvičeními, která jsem si sám vymýšlel a v hodině realizoval. Pokaždé jsem si dělal poznámky o účinnosti cvičení a postřehy pro jejich vylepšení. Irina Jevgeňjevna byla se mnou natolik spokojená, že jsem ve výuce češtiny a tvorbě různých cvičení pokračoval i v druhém semestru, tedy od února do června v roce 2017, a ještě ke všemu ve více skupinách. Během některých vyučovacích hodin mi asistovali další čeští stážisté, kteří mi s výukou a některými cvičeními pomáhali.

Po návratu z Moskvy jsem měl k dispozici velkou zásobu praxí ověřených cvičení, která jsem chtěl zpracovat. Díky PhDr. Jindřichu Kesnerovi, CSc., který mi nabídl pomoc, mohu tuto diplomovou práci, respektive materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka pro učitele, dokončit. Jako jeden z dalších motivačních prvků ke kvalitnímu zpracování všech cvičení mě vede slib, který jsem dal výše zmíněné učitelce češtiny v Moskevské státní pedagogické univerzitě. Po zpracování všech cvičení jí mám celý soubor poslat, aby ho mohla používat i v dalších ročnících. Tedy vím, že práci nebudu psát zbytečně, místo v praxi na ní již čeká.

Nedílnou součástí této diplomové práce musí také být i teoretická část, která bude zaměřena na učebnice a cvičení. Pokusím se v ní shrnout teoretické poznatky, které se učebnic i cvičení týkají. Vysvětlím jejich funkčnost, strukturu, vlastnosti, typologii a další nezbytné teoretické zásady.

1. Učebnice

„Z laického pohledu vypadá typická školní učebnice jako kterákoli běžná knížka – má nějaký text a k tomu obrázky, v současných učebnicích krásně barevné. Ve skutečnosti je dobře zpracovaná školní učebnice velmi důmyslné médium, s bohatě členěnou strukturou a s velmi funkčně konstruktivními komponenty této struktury.“ (J. Průcha, 2013, s. 272)

1.1. Definice učebnice

Z hlediska teorie literatury není jasně určená definice, která by vystihovala pojem učebnice, jak má přesně vypadat a co všechno obsahovat. Jednu z možných definic nastínil M. Sýkora (1996, str. 5) „Učebnice (v širším slova smyslu) jsou všechny knižní (tištěné, psané) prostředky, specificky určené pro podporu procesu tvorby a nabývání vzdělání žáků/studentů/jiných osob.“

Různé definice učebnic se během let výrazně měnily. Vždy záleželo na aktuálních znalostech, názorech a preferencích vyučovaného obsahu. Obecně však můžeme učebnice zařadit mezi didaktické prostředky, které žákům zprostředkovávají vědění a pomáhají jim se lépe učit. Některé autorské definice, především staršího vydání, uvádí, že učebnice jsou pouze materiály vytvořené přímo za účelem vzdělávání, musí být v souladu s kurikulárními dokumenty a u žáků podněcují učební činnosti. Oproti tomu jiní autoři nahlízejí na učebnici ze širšího pojetí zahrnující do tohoto pojmu mimo knih také další výukové materiály, které se běžně v procesu vyučování používají. M. Kubeková (2014) dále ve své práci uvádí, že učebnice se řadí mezi textové pomůcky a kromě samotných učebnic do této kategorie spadají také pracovní materiály (studijní návody, pracovní sešity, sbírky úloh, atlasy, tabulky aj.) a tzv. doplňková a pomocná literatura (encyklopedie, časopisy).

Starší pojetí učebnice je zaměřeno spíše na studenta. Konkrétně na to, aby učebnice byla přínosem pro žáky, bez ohledu na význam pro učitele. Jednu z takových definic napsal J. Doleček (1975, s. 25): „Učebnice je školní pomůcka, která obsahuje pro studenta nové učivo, cvičení, otázky, zpracované didakticky a s ohledem na cíle výchovy a vyučování a na zvláštnosti učících se. Učebnice je prostředkem učení.“

Definice pojmu učebnice A. Wahly (1983, s. 12) je také zaměřena pouze na žáky, klade především důraz na přizpůsobení učiva žákům v daném ročníku. „Učebnice ... vychází z obsahové normy učebních osnov a vymezuje a konkretizuje rozsah učiva daného předmětu v daném postupovém ročníku.“ Na rozdíl od A. Wahly se pojem učebnice v encyklopedii Meyers Kleines Lexikon spíše zaměřuje na to, jak má vypadat učebnice z hlediska formy a obsahu a co by v ní mělo být obsaženo. Nijak se nezmiňuje o věkovém přizpůsobení pro žáky.

„Učebnice je prostředek vyučování a učení v knižní formě, ve kterém jsou určitá odborná témata a okruhy daného předmětu metodicky uspořádány a didakticky ztvárněny tak, že umožní učení ...“ (Meyers Kleines Lexikon – Pedagogik, 1988, s. 259, citováno z J. Průcha, 1998).

Novodobá pojetí teorie učebnic často vycházejí z J. Průchy (1998), který zastává názor, že učebnice je základní edukační konstrukt vytvořený pro speciální edukační účely, sloužící nejen žákům, ale i učitelům. Také zdůrazňuje, že struktura učebnice do jisté míry ovlivňuje metodickou a tematickou podobu výuky. Tomuto pojetí odpovídá definice uvedená v Pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 323) a říká, že učebnice je: „druh knižní publikace uzpůsobené k didaktické komunikaci svým obsahem a strukturou. Má řadu typů, z nichž nejrozšířenější je školní učebnice. Ta funguje: 1. jako prvek kurikula, který prezentuje výsek plánovaného obsahu vzdělávání, 2. jako didaktický prostředek, to znamená, že je informačním zdrojem pro žáky a učitele, řídí a stimuluje učení žáků.“

E. Petlák (2004, s. 57) definoval svoji teorii o učebnici následovně: „Učebnice anebo školní knihy obsahují didakticky zpracované učivo vymezené učebními osnovami a jsou základním didaktickým prostředkem při realizaci výchovně-vzdělávacím procesu. Jsou zpracované podle didaktických zásad.“

Ve své definice učebnice J. Průcha (2006, s. 107) klade důraz na kurikulum: „K didaktickým materiálním prostředkům lze zařadit také učebnici, jako edukační médium. Učebnice je ovšem také reprezentantem kurikula, jak v projektové formě (jako scénář vyučovaného obsahu vzdělávání), tak v realizační formě (jako prostředek učení žáků).“

Z uvedených definic, podíváme-li se na ně podrobněji, můžeme vymezit společné znaky školních učebnic na českých školách:

1) Učebnice slouží jako prostředek k výchovně-vzdělávacímu procesu (učebnice – žák / učitel – učivo). 2) Učivo (obsah učebního textu) vychází z osnov, vzdělávacích programů, nebo jiných kurikulárních dokumentů. 3) Textový obsah učebnice je doplňován vhodnými didaktickými prostředky a je didakticky přetvářen pro konkrétní věkovou kategorii a určitý vzdělávací obor. 4) Učebnice jsou nedílnou součástí procesu výchovně-vzdělávacího.

Učebnici můžeme chápat jako funkční celek, vytvořený textovými a obrazovými komponenty didakticky transformovanými, které řídí a umožňují výchovně-vzdělávací proces. (M. Weinhöfer, 2011)

1.2. Historie učebnic

Doposud není známo, že by byla vydána kniha shrnující dějiny učebnic, názorů na učebnice a jejich tvorbu. Pokud však budeme hledat písemný dokument, díky němuž se lidé vzdělávají, pak bychom mohli považovat za první takovou učebnici dílo Marca Fabia Quintiliana. Tento antický řečník žil v prvním století n.l. a jeho učebnice byla prokazatelně prostředkem vzdělávání nejen řečníků. Quintilianovo dílo „Základy rétoriky“ považujeme za učebnici z více důvodů. Kromě soustavy pojmů, kterou by každá učebnice měla obsahovat, zahrnuje dílo také autorovo pojetí pedagogiky, jakožto výchovy řečníků a návodu, jak by měl každý řečník postupovat. Ne každý se totiž rodí s talentem a nadáním, to si Quintilian dobře uvědomoval. O tomto díle se také badatelé domnívají, že pedagogické názory ovlivňovaly pojetí učebnice a vzdělávání v Evropě ještě po staletí. (M. Sýkora, 1996, s. 6)

D. Zujev (1986) považuje za vznik školní učebnice mnohem starší díla. Jako příklad uvádí sumerské hliněné tabulky stářím odpovídající 4,5 tisíce let před. n.l., které nesly tajemství moudrosti pro úzký okruh lidí. Velkým milníkem ve vývoji vzniku učebnic je pro Zujeva vynález knihtisku, díky kterému se masově rozšířily nejen knihy, ale také školní učebnice. Právě ty byly prvním impulzem k odstranění monopolu církve nad vzdělávacím systémem a pomohly k rozvoji nového způsobu vyučování, kde učebnice tvořily významnou složku.

Na rozdíl od D. Zujeva, zdůrazňujícího význam knihtisku na vzniku učebnic, klade M. Sýkora (1996) důraz na rozvoj latiny a uplatnění latinského jazyka jako univerzálního jazyka pro vzdělance, politiky a církve. Právě potřeba vzdělanosti kněžích vedla k velké popularitě latiny u církve. Pro svoji univerzálnost se latina stala jádrem středověkého vzdělávání a hlavním vyučovacím jazykem ve školách. S rozvojem jazyka byla potřeba vzniku nových učebnic latiny. Nejznámější z této doby jsou Donatova mluvnice ze IV. století a z VI. století učebnice Priscianova. Podle badatelů byly tyto učebnice později nahrazeny jinou učebnicí s názvem „Doctrinale“ od autora Alexandra de Villa Dei. Obsahovaly tzv. „Gramatiku“. Tato gramatika byla svým obsahem páteří celého středověku, avšak neobsahovala pouze gramatiku latiny, nýbrž také celkové vědění o jazyku a texty pro četbu klasiků.

Zakladatelem moderního pojetí teorie učebnic je známý český pedagog Jan Amos Komenský (1592–1670), který se se svým pojetí výuky proslavil daleko za hranicemi Čech. Vytvořil první ilustrovanou učebnici s názvem Svět v obrazech (Orbis pictus), která předurčila vývoj učebnic na několik století dopředu. Ustálil také teoretické principy pro tvorbu školní učebnice, které jsou dodnes aktuální: obsah by měl být úplný a promyšlený; každý vyučovaný

předmět by měl mít svoji vlastní učebnici s plánem na celý cyklus; svým rozsahem má odpovídat vzdělanosti žáků a v neposlední řadě být stručný, jasný, přehledně zpracovaný a přístupný žákům, pro které je učebnice vytvářena. (D. Zujev, 1986)

M. Sýkora (1996) k českému pedagogovi J. A. Komenskému dodává, že právě on je považován za jednoho z prvních a nejvýznamnějších badatelů v moderním vyučování. Jeho teoreticko-empirické pojednání slovně názorného vyučování přetrvalo až do dnešní doby. Kromě „Světa v obrazech“ se Komenský proslavil dílem „Velká didaktika“. V něm můžeme vidět ucelenou teorii učebnice, v níž důležitou roli hraje funkce dosud nepoužívaná, a to tvorba vzdělání humanizujícího člověka. Veškeré učebnice, které se při vyučování využívají, se mají do škol dostat úsporně a zároveň mají být jednoduché, pravdivé, obsahující všechno úplně, důkladně a přesně. „A co si silně přeji a důrazně žádám: knihy musí předkládat všechno srozumitelně a přístupně, tak, aby žákům jistě dávaly světlo, s jehož pomocí mohou sami porozumět všemu i bez učitele“ (J. A. Komenský, 1958, s. 171)

Takovýto pokrokový systém vzdělávání, který propagoval Komenský, byl ostře kritizován revolučními demokraty v Rusku, mezi něž patří například V. G. Bělinskij. Ten zastával názor, že učebnice by měla mít svá specifika a odlišovat se od vědecké knihy, má být spíše jejím konspektem. Bez tohoto konspektu je podle Bělinského zbytečné číst vědecká historická díla. Učebnice by měla být jasná, stručná, bez zbytečných květnatých slov. Měla by obsahovat tolik myšlenek, kolik je v ní slov. Dalším významným pedagogem byl v Rusku N. A. Dobroljubov, který byl přesvědčený, že jakýkoliv dobrý učitel může mnohé v učebnicích změnit, zkrátit či doplnit. Může obohatit a také oživit studium pomocí vhodné vyučovací metody. V ruské tvorbě učebnic se vyskytují další významná jména, například K. D. Ušinskij, který byl jedním ze zakladatelů pedagogické vědy a lidové školy v Rusku a zároveň jedním z nejvýznamnějších teoretiků v oblasti tvorby učebnic. Jeho „Rodné slovo“ se stalo prototypem demokratických učebnic vytvářených na přelomu 19. a 20. století. Tato učebnice uplatňovala zásadu jednoty řeči, myšlení a smyslové zkušenosti studenta, stejně jako díla Komenského jsou i tyto zásady aktuální dodnes. (D. Zujev, 1986, s. 21)

1.3. Funkce učebnic

Samostatné slovo učebnice, v anglickém jazyce textbook, doslova znamená knihu textů. Tím se vyjadřuje nejdůležitější funkce učebnice, a to prezentování informací. Učebnice jsou reprezentací kurikula, ale nejsou jen pouhou sbírkou textů. Texty v učebnicích jsou psány v souladu s cíli vzdělávání, s podmínkami učení a jsou systematické. V současné době se také jako klíčová funkce učebnice označuje motivace žáků k učení. Dnes mají žáci možnost hledat informace z mnoha informačních zdrojů a pokud shledají učebnici nezajímavou, nebudou příliš ochotni se z ní učit. Naopak zajímavá učebnice dokáže v žácích probudit zvědavost a zájem o daný předmět, který poté může trvat i celý život. (J. Maňák, 2007)

Definice funkce učebnice podle J. Průchy (1998, s. 19) je následující: „Funkcí učebnice se rozumí role, předpokládaný účel, který má tento didaktický prostředek plnit v reálném edukačním procesu“.

Důležité je, aby autoři učebnic věděli, k jakým funkcím má jejich učebnice sloužit. Doposud nejpodrobnější klasifikace všech funkcí učebnic je zpracována podle D. Zujeva (in Průcha, 1998), kde Zujev rozlišil ve své taxonomii osm funkcí:

1. **Informační funkce:** učebnice, ve které se vymezuje obsah vzdělávání v určitém oboru vzdělávání či předmětu. To se týká také rozsahu a dávkování informací k osvojení určené pro žáky.
2. **Transformační funkce:** zpřístupňuje žákům informace z určitého vědního oboru, technické či jiné oblasti, které by byly jinak pro žáky nepochopitelné. Tedy, že se poskytuje přepracování těchto odborných informací pro žáky.
3. **Systematizační funkce:** učebnice člení obsah učiva podle jednotlivých stupňů či ročníků školy a zároveň vymezuje posloupnost jednotlivých částí učiva.
4. **Zpevňovací a kontrolní funkce:** díky učebnicím ve spolupráci s učitelem si žák může upevnit (procvičit si), kontrolovat (pomocí úkolů aj.) a osvojovat různé dovednosti a poznatky.
5. **Sebevzdělávací funkce:** učebnice podněcuje žáky k samostatné práci s učebnicí a také u nich vytváří motivaci a potřebu učebnici poznávat.
6. **Integrační funkce:** učebnice poskytuje tzv. základnu pro chápání a integrování informací, které si žáci osvojují z jiných zdrojů a pramenů.

7. **Koordinační funkce:** učebnice zajišťuje optimální spolupráci při využití dalších didaktických prostředků.
8. **Rozvojově výchovná funkce:** přispívání učebnice k rozvoji a vytváření schopností, dovedností, pracovních návyků a jiných rysů pro harmonicky rozvinutou osobnost studenta.

Problematika školních učebnic je natolik složitá, že ani samotní pedagogové nejsou jednotní v určení jednotlivých funkcí učebnic. Pro lepší představu o celé problematice uvedeme jednoho dalšího autora – E. Petláka (2004), který píše, že je zapotřebí rozlišovat i jiné funkce, které vyučování ovlivňují. Jsou to tyto:

1. **Motivační funkce** – dobře zpracovaná kniha zaujme studenta, čtenář si ji vždy prohlíží a listuje v ní se zájmem.
2. **Komunikační funkce** – rozšíří slovní zásobu, žák s knihou aktivně pracuje (dělá si poznámky, podtrhává text, vypisuje si výrazy k lepšímu zapamatování)
3. **Regulační funkce** – učivo rozdělené do částí, tyto části mají logickou posloupnost a na sebe navazující pojmy a širší poznatky.
4. **Aplikační funkce** – demonstruje využití učené látky v praktickém životě.
5. **Integrační funkce** – bere v úvahu i jiné předměty, zohledňuje mezipředmětové vztahy. Nabádá k celkovému poznávání předmětů i jevů.
6. **Inovační funkce** – Demonstruje nejnovější poznatky z vědy a techniky.
7. **Kontrolní a usměrňovací funkce** – žákovi je poskytována kontrola úspěšnosti ve formě otázek pro opakování, upevnění učiva, testů a usměrňuje jeho další učení.
8. **Rozvíjející a výchovná funkce** – pomáhá žákovi s jeho rozvojem schopností, pracovních návyků, dovedností a vytváření postojů.

Jak můžeme vidět, výše zmínění i další novodobí autoři se shodují, nebo alespoň vycházejí z D. Zujevovy (1986) taxonomie funkcí učebnice, které jsou: a) **informační**, b) **motivační a stimulační**, c) **usměrňující**, d) **racionalizační**, e) **interpretační** (učebnice pomáhá interpretovat učiteli obsah učiva). Při zkoumání dalších výzkumných materiálů můžeme zpozorovat, že se velká pozornost věnuje výchovnému vlivu učebnice. Při tomto

zkoumání je zdůrazněno, že první dvě funkce usměrňují žákovu činnost a další dvě činnost učitele. Zujev dále upozorňuje na to, že se učebnice tvoří jako kniha, která je sice tvořena pro žáka, ale zároveň jako nástroj v rukou učitele, který by ve výchovně-vzdělávacím procesu měl využívat všechny její funkce.

Podle J. Maňáka (2007) hlavní charakteristiky kvality učebnic vycházejí z jejich funkcí a dále z výzkumů, které poukazují na možnosti naplňování těchto funkcí. Níže umístěná tabulka obsahuje charakteristiky kvalitní učebnice, které shrnují vlastnosti dobré učebnice. Jinými slovy, abychom mohli označit danou funkci v učebnici, musí splňovat určitou charakteristiku. Např. aby učebnice mohla mít motivační funkci, měla by být hezky ilustrovaná, zajímavá, obsahovat přiměřeně těžké problémové úlohy, a nakonec by také měla být snadno čitelná. Viz tabulka č. 1:

Tabulka 1 Hlavní charakteristiky funkcí učebních pomůcek (dle Maňáka, 2007, s. 18)

FUNKCE	CHARAKTERISTIKY
motivační	ilustrovaná
	zajímavá
	obsahující problémové úlohy
informační	snadno čitelná
	související s každodenním životem
	vědecky správná
systematizační	strukturovaná
koordinační	související s ostatními učebnicemi
diferenciační	stupňovaná obtížnost
řídící	návody k učení
rozvíjející učební strategie	podpora samostatného myšlení
sebehodnotící	otázky a testy
vzdělávání k hodnotám	personifikace

D. Zujev (in J. Průcha, 1998) a další autoři chápou všechny zmíněné funkce jako určitý komplex, který může být v každé učebnici zastoupen jinou intenzitou a v odlišném rozsahu. Míra výskytu jednotlivých funkcí může být v učebnicích rozdílná v závislosti na vyučovacím předmětu, stupni školy a typu učebnice.

1.4. Struktura učebnic

Podle veřejnosti typická školní učebnice vypadá jako jakákoli běžná knížka, protože v ní nalezneme text, obrázky, v dnešní době jsou učebnice krásně barevné a zpracované. Ve skutečnosti je však dobře zpracovaná učebnice důmyslné médium, bohatě strukturované a s funkčními komponenty struktury. Typickou učebnici lze z funkčního hlediska rozlišit na základní pojetí: 1) učebnici jako kurikulární projekt, 2) učebnici jako didaktický prostředek pro učitele, 3) učebnici jako zdroj obsahu vzdělávání pro žáky. (J. Průcha, 2013, s. 272)

Každá konkrétní učebnice je jedinečná, plní určitou funkci v celkovém procesu nabývání vzdělání, a proto nelze jednoznačně určit její přesnou strukturu a uspořádání. U každého didaktika, autora učebnic, se liší. Určité specifické, ale i opakující se složky v učebnicích nalézt můžeme a strukturu učebnic si ukážeme hned u několika autorů. (M. Sýkora, 1996, s. 21)

I. Výkladové texty

- 1.1 základní text
- 1.2 doplňkové texty
 - 1.2.1 slovo čtenáři
 - 1.2.2 dokumentační materiály
 - 1.2.3 materiály k nepovinnému osvojení
- 1.3 vysvětlující texty
 - 1.3.1 poznámky a vysvětlivky
 - 1.3.2 slovníčky
 - 1.3.3 abecední seznamy

II. Nevýkladové složky

- 2.1 aparát řízení procesu osvojování
 - 2.1.1 otázky
 - 2.1.2 úkoly
 - 2.1.3 tabulky
 - 2.1.4 odpovědi
- 2.2 ilustrační materiál
 - 2.2.1 technické a předmětné ilustrace
 - 2.2.2 obrázky, schémata, plánky, diagramy aj.
 - 2.2.3 fotografie, koláže
 - 2.2.4 mapy
- 2.3 orientační aparát
 - 2.3.1 předmluva, úvod
 - 2.3.2 obsah
 - 2.3.3 rozdělení na jednotlivé části, prostředky grafické úpravy
 - 2.3.4 znaky a symboly
 - 2.3.5 věcné a jmenné rejstříky
 - 2.3.6 bibliografie
 - 2.3.7 záhlaví

Podobnou strukturu jako Sýkora uvádí také J. Průcha (1998, s. 21). Také podle něho lze rozdělit strukturu učebnice na dvě složky: Textovou složku (strukturovanou do specifických komponentů) a mimotextovou složku (strukturovanou do specifických komponentů). Takovýto přístup v samotné analýze učebnic Průcha označuje jako *funkčně strukturální analýzu učebnic*. Byla postavena na teoretických a empirických nálezech sovětských a německých odborníků. Čeští autoři později model struktury učebnice ještě více zdokonalili.

Jedním z českých autorů, kteří model struktury vyvinuli, je M. Bednařík (1981), jehož model pracuje s jemnější taxonomií.¹

- **Výkladové složky**

- Výkladový text (tedy: výchozí text, objasňující text, popis pokusu, základní text, aplikační text, shrnující text, přehled učiva)
- Doplnující text (tedy: úvodní text, text určený k četbě, dokumentační text)
- Vysvětlující text (tedy: vysvětlivky, text k obrázkům)

- **Nevýkladové složky**

- Procesuální aparát (tedy: otázky a úkoly: k zpevnění vědomostí, vyžadující aplikaci vědomostí, k osvojení vědomostí; návody k pokusům; pokyny k činnosti; odpovědi a řešení)
- Orientační aparát (tedy: nadpisy, výhmaty, odkazy, grafické symboly, rejstřík, obsah)
- Obrazový materiál (tedy: obrazy nahrazující, rozvíjející a doplňující věcný obsah výkladových komponentů)

Svůj pohled na celou problematiku struktury učebnic má i O. Lepil (2010, s. 16), který nedělí učebnici na dvě složky, nýbrž na tři. Kromě výkladové a nevýkladové složky vyděluje navíc obrazový materiál, který ovšem jiní autoři považují za složku nevýkladovou. Lepil ve své publikaci svoje vydělení obhájí tím, že obrazový materiál má především sdělovací funkci v učebnici. Jsou ale případy, kdy obrazový materiál může mít funkci hlavního zdroje učební informace. To dokazuje fakt, že složky jsou mezi sebou různě provázané, což sám autor ve své knize také uvádí.

V dnešní moderní době nesmíme ale zapomenout na elektronické učebnice, které do této kategorie také spadají. Elektronickou oporu v učebním procesu ve své kapitole s názvem

¹ Jednotlivé strukturální komponenty se dále dělí na strukturální prvky, které tvoří určitý komponent.

„Prvky a struktura elektronické opory“ rozebírá M. Klement (2018, s. 57), kde také rozděluje strukturu elektronické učebnice na tři složky.

1) Statické prvky, tedy forma „psaného“ textu (verbální složka, symbolická složka, obrazová složka)

2) Dynamické prvky v elektronické formě (zvukové záznamy, videosekvence, multimediální animace, on-line aplikace, interaktivní prvky)

3) Verifikační a evaluační materiál (Prvky zajišťující zpětnou vazbu vyučujícím i studentům, někdy slouží k autoevaluaci studentových výsledků, většinou ve formě krátkých úkolů, shrnutí či kontrolních otázek.)

V českých učebnicích se nejčastěji setkáváme s tříděním navrženým J. Průchou (2013, s. 278), který člení strukturu učebnice v souladu s taxonomií funkcí učebnic na tři základní skupiny: aparát prezentace učiva, aparát řídicí učení, aparát orientační. Všechny tyto aparáty jsou dále děleny na jednotlivé prvky, přičemž každý z těchto prvků spadá buď pod verbální komponenty, nebo pod obrazové komponenty. Celkový přehled Průchovy taxonomie je znázorněn v následující tabulce:

Tabulka 2 Klasifikace strukturních komponentů

I.	A) Verbální komponenty:	B) Obrazové komponenty
Aparát prezentace učiva (14 komponentů)	Výkladový text prostý	Umělecká ilustrace
	Shrnutí učiva k tématům	Nauková ilustrace
	Doplňující texty	Fotografie
	Slovníčky pojmů cizích slov	
II. Aparát řídicí učení (18 komponentů)	Předmluva	Grafické symboly
	Otázky a úkoly za lekcí	vyznačující určité části textu
	Otázky a úkoly za témata	Užití zvláštní barvy pro určité části textu
	Explicitní vyjádření cílů učení	určité části textu
	Sebehodnocení výkonů žáků	Užití zvláštního písma pro určité části textu
	Odkazy na jiné zdroje informací	určité části textu
III. Aparát orientační (4 komponenty)	Obsah učebnice	
	Členění učebnice	
	Marginálie	
	Rejstřík	

1.5. Základní typologie školních didaktických textů

Ve školách se používají různé řady učebních textů. Česká terminologie má pro ně několik označení. Setkat se můžeme s pojmy jako **učební text**, **školní kniha** nebo **knižní učební pomůcka**. Těmito výrazy se vyjadřuje, že učebnice je jedním druhem didaktických textů, obvykle v knižní podobě různých formátů. Učebnice jsou součástí různorodého souboru školních didaktických textů a jsou speciálně vytvářené pro účely vyučování a učení. Tyto soubory popsal J. Průcha (1998) následovně:

- **Klasická učebnice:** kompletní obsah zpracovaného učiva pro část určitého vyučovacího oboru. Učebnice v klasickém slova smyslu.
- **Cvičebnice:** pracovní sešity, listy a knihy; instrukční příručky pro práce v laboratořích aj.
- **Slabikáře:** knihy se specifickými funkcemi, které se používají při zahájení povinné školní docházky.
- **Čítanky:** soubory převážně uměleckých literárních děl, někdy modifikovaných pro zjednodušené účely například při cizojazyčném vyučování aj.
- **Sborníky:** almanachy dokumentů, pramenů aj.
- **Didaktické příručky:** přehledy učiva, obsahy školní četby, seznamy matematických vzorců aj.
- **Sbírky:** jazykových her, diktátů, matematických úloh, hádanek aj.
- **Stručná mluvnice česká** či jiná normativní mluvnice v adaptované školní verzi
- **Slovníky:** překladové slovníky pro cizí jazyk, slovníky terminologie školních odborných předmětů (fyziky, chemie, ...), školní výkladové slovníky mateřského jazyka.
- **Zpěvníky:** hudebních skladeb, notové i textové zápisy písní aj.
- **Mapy a atlasy:** historické, geografické, politické aj.
- **Odborné tabulky:** chemické, matematické, fyzikální, geografické aj.
- **Testy a testové materiály:** pro různé diagnostické účely nebo různé vyučovací předměty.

J. Průcha (1998) dále ve své knize uvádí, že výše zmíněné rozdělení slouží pouze pro primární a sekundární vzdělávání. Existují další didaktické texty, které v této typologii nebyly zahrnuty, protože mají specifické charakteristiky a specifické sféry aplikace. Jedním z dalších druhů by mohly být **učebnice a jiné didaktické texty pro speciální školy**. Vlastnosti těchto učebnic jsou přizpůsobeny dětem se specifickými vzdělávacími potřebami (například pro děti zdravotně znevýhodněné). Dalším druhem jsou **vysokoškolské učebnice**. Na mysli máme skripta, příručky nebo monografické vědecké práce. Pro vysokoškolské učebnice jsou charakteristické sumarizační texty a nepřizpůsobují se žádné věkové kategorii. Posledním takovýmto specifickým druhem učebnic by mohly být **studijní texty pro vzdělávání dospělých**. To jsou texty pro různá podniková školení, univerzity třetího věku, rekvalifikační kurzy a jiné formy celoživotního vzdělávání. Všechny tyto tři „speciální“ druhy učebnic se od klasické školní učebnice dost liší, zejména tím, že školní učebnice poskytují základní informace zpravidla z široké vědní oblasti, nejsou příliš detailní a ani v sobě nezahrnují speciální poznatky. Musejí být také zároveň nutně přizpůsobeny věkovým schopnostem žáků a vybaveny řídicím aparátem učení.

V novější J. Průchově (2013) publikaci Moderní pedagogice uvádí autor jako příklad rozdělení didaktických textových materiálů pro školní výuku cizích jazyků následovně: Didaktické texty (nebo také „textové materiály“) můžeme rozdělit do tří kategorií. a) **učebnice** (které jsou jak pro žáky, tak i učitele), b) **metodické příručky** (které jsou výhradně pro učitele), c) **jazykové příručky** (opět slouží jak žákům, tak učitelům). Jazykovými příručkami se myslí: různé slovníky, mluvnici cizího jazyka, cizojazyčné čítanky, konverzační příručky, zpěvníky cizojazyčných písní, sbírky jazykových her (dále hádanek, přísloví, anekdot, dialogů a scének), časopisy pro cizí jazyk.

1.6. Didaktické zásady učebnice

Jednou ze složek úspěšnosti učebnice jsou pravidla a normy určující zákonitosti vzdělávacího procesu. Tato pravidla vymezují didaktické zásady, které I. Turek (1997) přehledně popsal ve své publikaci. Nejhlavnější jsou tyto:

- **Zásada vědeckosti** – vyjadřuje požadavek, aby obsah učiva v učebnici a jeho předkládání byly v souladu s nejnovějšími vědeckými a technologickými výsledky.
- **Zásada jednoty teorie a praxe** – požaduje výklad vědeckých poznatků jako všeobecně uznávané a systematické výsledky společensko-historické praxe lidstva. Při každém důležitém prvku učiva je potřeba ukazovat příklady využitelnosti v praxi, protože praktické využití výrazně zvyšuje zájem žáka o učení.
- **Zásada přiměřenosti** – obsah, rozsah učiva i způsob předkládání žákům by mělo odpovídat jejich možnostem i schopnostem, protože ne všichni žáci učící se z této učebnice mají stejné předpoklady k učení. Je proto vhodné text rozčlenit na učivo základní, rozšiřující a doplňkové.
- **Zásada názornosti** – požaduje, aby prezentované učivo v učebnici bylo postaveno tak, aby si z něho žáci mohli vytvářet jasné, přesné představy a pojmy. Aby se tohoto požadavku docílilo, do učebnic se zařazují vhodné obrázky, piktogramy, schémata, barevná označení, diagramy, náčrty, tabulky aj. Výklad učiva a ukázky by měly vycházet z reálných situací a praktického využití.
- **Zásada soustavnosti** – vyžaduje přehledné a ucelené uspořádání učiva do systému tak, aby na sebe jednotlivé poznatky logicky navazovaly a vyplývaly jeden z druhého. Zásada soustavnosti je také naplněna soustavným opakováním a upevňováním poznatků, díky kterému si žáci látku lépe zautomatizují.
- **Srozumitelnost učebnice** – text v učebnici by měl být lehce čitelný, jednoduchý a zároveň zajímavý. Důležitá je také vhodná volba slov, odborných termínů, odpovídající věku žáků. V neposlední řadě srozumitelnosti přidává přehledné členění, zvýraznění základního učiva a rozšiřujícího učiva, označení příkladů, pouček a závěrečného shrnutí u každé kapitoly nebo tématu.

2. Cvičení

2.1. Definice cvičení

Každý autor interpretuje svoji definici cvičení svým vlastním způsobem. Všechny níže uvedené definice cvičení (úloh) jsou seřazené podle data vydání v autorských publikacích, abychom mohli také porovnat vývoj těchto definic s odstupem času. Jako jedno z nejstarších českých definic cvičení je od J. Dolečka a kol. (1975, s. 80), který klade důraz především na opakovací charakter cvičení: „Za cvičení považujeme totiž takové části textu, které vedou žáka, aby záměrně opakoval určité činnosti a tím upevňoval vědomosti, získával dovednosti, popř. návyky a rozvíjel svoje schopnosti.“

Nejčastěji čeští autoři vycházejí z D. Tollingerové (in A. Wahla: 1978, str. 39), kde pojem učební úloha je definován jako: „jazykový útvar, nebo promluva, která se výslovně (verbálně), nebo svým kontextem (neverbálně), stává nositelem signálu ‚ted' musím něco udělat‘, na rozdíl od prosté zprávy, která je nositelem signálu ‚ted' se něco dozvím‘.“

Značná část autorů slovo cvičení zaměňuje jinými synonymy, jako je učební úloha, učební úkol, úkolová situace, otázka, dotaz aj. Jedním z takových autorů je například J. Nikl (1997, s. 4), který svoji definici cvičení vyjádřil takto: „Učební úloha (též úloha, úkol, problém, otázka, dotaz, cvičení, úkolová situace aj.) je každé zadání, které vyžaduje realizaci určitých úkonů a je zadáváno s didaktickým záměrem. Učební úloha vyžaduje hledání výsledného řešení pomocí řady poznávacích nebo i manuálních operací, samostatně žákem vybíraných ze souboru žákovi známých postupů řešení (neproblémová učební úloha) nebo postupů jím nově vytvořených (problémová učební úloha).“

Publikace Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 323) uvádí, že učební úloha je formulována jako „každá pedagogická situace, která se vytváří proto, aby zajistila u žáků dosažení určitého učebního cíle. Je zaměřena na pět aspektů učení: obsahový, stimulační (motivační), operační, formativní a regulativní.“

Z. Kalhous a O. Obst (2002, s. 329) popisují svoji definici podrobněji a obsáhleji než jiní autoři. Ve své publikaci popisují učební úlohy (cvičení) jako: „širokou škálu všech učebních zadání, a to od nejjednodušších úkolů, vyžadujících pouhou pamětní reprodukci poznatků, až po složité úkoly, vyžadující tvořivé myšlení. Ve vyučovacím procesu nejde o použití ojedinelých učebních úloh nebo o jejich náhodné seskupování, ale o vytváření programových souborů úloh, které by měly být uspořádány od jednoduchých ke složitým, od algoritmických k tvořivým. Měly by být podřízeny výukovému cíli, vycházet z něho a v závěru vyučovací

jednotky (probíraného tématu) by měly být jedním z hlavních zpětnovazebních prostředků, jejichž pomocí si učitel, ale i žáci ověřují splnění příslušného výukového cíle.”

Někteří autoři však rozdíl mezi pojmy učební úloha a učební úkol přesto vidí. Jsou toho názoru, že odlišnost je v povaze, kdy učební úloha je spíše teoretické povahy a učební úkol povahy převážně praktické. Celé znění definice je následující: „Učební úloha je prvek učební metody, který se stává podnětem pro aktivní činnost žáka (převážně teoretické povahy) při vyučování. Učební úloha vychází z formulace učebního cíle. V praxi se odlišuje učební úloha od tzv. učebního úkolu tím, že učební úkol podněcuje k činnosti převážně praktické povahy.“ (K. Janiš, E. Ondřejková, 2006, s. 38)

Mareš je jedním z nejnovějších autorů, který pojem učební úlohu neboli cvičení definují. Jeho pojetí učební úlohy je následující: „Učební úlohou rozumíme promyšleně připravenou práci pro žáka či skupinu žáků, která se zadává proto, aby zajistila u žáků dosažení stanoveného učebního cíle. Je zaměřena na pět parametrů učení: obsahový, stimulační/motivační, operační, formativní a regulativní. Úloha má rozvíjet znalosti a dovednosti žáků; při jejím řešení je důležitý jak postup, tak i výsledek.“ (J. Mareš, 2013, s. 365)

Z výše uvedených definic je zřejmé, že každý autor upřednostňuje jiné znaky úloh. Ovšem pokud jejich definice srovnáme, nalezneme v nich určité shody a podobné rysy. Například prvky vyučovacího procesu – žákům jsou zadávány úlohy s určitým pedagogickým záměrem, jenž je podřízen výukovému cíli; jsou pro studenty aktivizující a vyzývají je k specifické činnosti (řešení určitého problému, opakování nějakého úkonu aj.), který se dále může skládat z jednoho či několika dalších dílčích úkonů. Dále slouží k získávání a upevňování vědomostí, znalostí, k osvojování učiva a k rozvoji vlastností a schopností žáků. Zároveň je prostředkem pro zpětnou vazbu, díky níž si žáci i učitelé mohou ověřit, zdali a jak úspěšně byl naplněn předem stanovený výukový cíl. (M. Kubeková, 2014)

2.2. Funkce cvičení

Ve vyučovacím procesu jsou cvičení jedním z nejdůležitějších prostředků k aktivizaci studentů. Díky cvičením si sami studenti ověřují znalost získaného učiva a přicházejí s ním do těsnějšího kontaktu. Tím se zvyšuje efektivita osvojování. (M. Kubeková, 2014)

I. Bednaříková (2007) ve své knize uvádí, že cvičení zajišťují procvičení a upevnění určitých znalostí získaných studiem textu v učebnicích. Cíle těchto cvičení jsou různé: prohloubení či ověření znalostí, asimilace učiva, utřídění a upřesnění poznatků, přenos znalostí do jiné oblasti a v neposlední řadě fixace učiva.

D. Tollingerová (1986) rozdělila funkce učebních úloh na tyto čtyři základní:

- Učební úlohy navozují u žáků činnost a zároveň fungují jako její příčiny.
- Učební úlohy nechávají prostor pro žakovu činnost, vymezují operace, které má žák použít.
- Učební úlohy vystupují jako podmínky utváření žakovy činnosti, umožňují jak dosažení určitého výsledku, tak i osvojení dané činnosti směřující k němu.
- Učební úlohy vystupují jako prostředky, díky kterým lze řídit žakovu činnost.

Cvičení a učební úlohy jsou důležitou součástí pedagogické komunikace, umožňují kontakt se žáky a dokáží v nich probudit zájem o probírané učivo. I z pohledu učitele jsou učební úlohy významné – umožňují mu zjistit, jaké mají žáci představy o probírané látce. Podle autorova názoru dále učební úlohy slouží mimo výše uvedeného také k propojení poznatků z více oblastí, které mezi sebou nějakým způsobem souvisí, říká se jim „mezioborové vztahy“. Dále můžeme využít učební úlohy při podpoře domácích prací, přípravy žáků a rozvíjení samostatnosti a vytrvalosti žáků. Učební úlohy monitorují učební činnost žáků a také mohou sloužit jako prostředek při kontrole výsledků vzdělávání. (V. Švec et al., 1996)

Z. Kalhous a O. Obst (2009) funkci cvičení berou v širším pojetí v porovnání s jinými autory. Za kvalitní učební úlohu považují takovou úlohu, která u žáků bude rozvíjet mimo kognitivní složky také složku psychomotorickou a výchovnou. Při procesu řešení takovýchto úloh by žáci měli získávat nové dovednosti, vědomosti a současně procvičovat a opakovat již probírané učivo. Vše by pak mělo být pro žáka srozumitelné a přístupné. Déle by učební úlohy u žáků měly rozvíjet: schopnost práce v týmu (s ostatními spolužáky), pracovat s literaturou, osvojení si myšlenkových operací potřebných k řešení různých problémů, volit vhodné pracovní metody, schopnost osvojovat si osobní vlastnosti (především cílevědomost, soustředěnost, systematičnost, svědomitost, pomoc druhým aj.).

2.3. Vlastnosti a charakteristika cvičení

Jak by měly cvičení správně vypadat a co obsahovat popisuje I. Bednaříková (2007, s. 72) ve své knize následovně: „Jedná se o různé způsoby přiřazování, doplňování, kombinování, můžou mít i podobu tajenky či kvízu apod. Typická cvičení známe z výuky matematiky, jazyků, především z gramatických cvičení typu: doplňování slovíček, přiřazování výrazů, pojmů a vět. Dalším typem jsou cvičení terminologická, doplňování definic, jmen, historických událostí apod.“

Dále pak I. Bednaříková (2007) uvádí, že všechna cvičení by měla obsahovat „Klíč“ neboli správné řešení cvičení. Cvičení jsou totiž utvářena tak, aby v nich studující mohl dělat chyby a následně si díky správným odpovědím mohl své chyby opravit. Tento „Klíč“ se nejčastěji zařazuje bezprostředně k části, ke které se vztahuje, nejčastěji uvnitř kapitoly, nebo na konci celé učebnice. Dalším důležitým aspektem je úspěšnost cvičení. Dobré cvičení by mělo být postaveno tak, aby bylo progresivní a přineslo studujícímu alespoň částečný úspěch. Také by se z něho student měl dozvědět hodnotnou zpětnou vazbu.

Učební úloha, která by v žákovi vzbudila zájem o intelektuální překážku, kterou by chtěl překonat a zároveň by u této úlohy vydržel do úspěšného konce, musí právě takováto učební úloha podle D. Tollingerové (in J. Nikl, 1997) mít následujících 6 vlastností:

1. **Jazyková forma:** cvičení by mělo žáky vyzývat k jeho řešení, formulováno by mělo být ve formě otázky, příkazu, pokynu, dotazu, výzvy nebo instrukce. Aby žák úlohu přijal za svou, je vhodné použít zadání ve formě věty rozkazovací nebo věty tázací.

2. **Pedagogická smysluplnost:** učební úlohy jsou rozděleny do dvou polí – věcného úkolového (charakterizuje obsah učiva) nebo významového úkolového pole (v něm úloha vzniká, působí a také si zachovává svůj pedagogický smysl). Úloha bude dávat smysl jen ve svém úkolovém poli, pokud se ocitne mimo toto pole, ztratí svoji účinnost.

3. **Stimulační síla:** pobídka v úlohách, která podněcuje k provádění manuálních a intelektuálních operací. Aby úloha vybízela a stimulovala k dosažení správného řešení, musí být stručně, jasně a přesně definována. Nejčastější chyby, které ovlivňují preciznost formulace

úlohy (a tedy jí dělají více nepřehlednou), jsou následující: záměrná formulace tzv. „chytáků“, nepřiměřenost obsahu žákům, nejednoznačnost termínů, použití více otázek v jedné větě, vložení řečnických otázek. Naopak využitím grafického znázornění, zařazením otázky až na konec úlohy, nebo vyhýbáním se častým záporům, zvyšujeme stimulační sílu úlohy.

4. **Regulační vliv:** po zahájení plnění úlohy ovlivňuje regulační vliv udržení navozené činnosti v chodu až do úplného vyřešení úlohy. Vhodnými způsoby organizuje průběh této činnosti, konkrétně pak ve třech formách. **a) Obecně psychologická hladina** – učební úloha by měla navozovat klidnou pracovní atmosféru. Každá úloha vytváří jinou situaci, vždy záleží, kdy vzniká (úloha zadána jako domácí úkol, v testu, do zábavné soutěže apod.). **b) Individuálně psychologická hladina** – úlohy by neměly žáka nijak dezorientovat. Jedná se o správnou orientaci v úkolu či jeho podmínkách, správné určení řešících operací, k volbě optimální strategie a posloupnosti obtížnosti cvičení. **c) Sociálně psychologická hladina** – využití skupinové výuky v úlohách k dosažení nějakého cíle. Existuje několik typů úloh pro skupinovou výuku: vybízející k soutěži, kooperaci, odhalující sociální status jednotlivých žáků ve skupině aj.

5. **Emotivně motivační náboj:** síla, která motivuje žáka k většímu zájmu plnění učební úlohy. Motivační vliv působí na žákovo zaujetí úlohou, je tedy nejen ochoten úloze (informaci, výroku) naslouchat a přihlížet, ale je motivován takovouto část úlohy řešit. Tato úloha má vzbuzovat zvědavost, provokovat zájem, líbit se, navozovat touhu ji vyřešit. Toho lze u učební úlohy dosáhnout přiměřeností náročnosti, použitím regionálních či naopak exotických obsahů, využitím zájmových obsahů, techniky, soutěživosti aj.

6. **Aspirační nivó:** úloha jako příležitost k úspěchu. Úlohy mají vzbuzovat touhu po dobrém výkonu a zároveň vytvářet možnost tohoto výkonu dosáhnout. Proto by úloha měla být šancí k úspěchu a pokud žák neuspěje, měla by ho motivovat k lepším příštím výkonům. Učitel by měl znát vlastnosti učebních úloh a právě takovéto úlohy kvalifikovaně tvořit.

2.4. Možnosti třídění cvičení

Doposud nebylo stanoveno jednotné kritérium pro třídění učebních úloh a tím pádem ani jednotná kategorizace. Nejčastěji autoři učební úlohy třídí do jednoho ze dvou druhů: typologické, nebo taxonomické třídění. **Typologické třídění** – hlavní charakteristikou tohoto třídění je na sobě vzájemná nezávislost kategorií. Naopak **taxonomické třídění** je charakteristické tím, že všechny vyšší kategorie zahrnují všechny nižší. (J. Nikl, 1997)

K prvním československým autorům, kteří se zabývali učebními úlohami, patří D. Tollingerová. Na základě Bloomově taxonomii poznávacích cílů a její přepracované verzi podle E. B. Frye², vypracovala D. Tollingerová taxonomii učebních úloh. Členění těchto úloh je rozděleno do pěti hlavních kategorií podle operací, které jsou nutné k jejich vyřešení. (A. Kürtiová, 2014)

Taxonomie učebních úloh podle D. Tollingerové (in J. Nikl, 1997):

I. Úlohy vyžadující pamětní reprodukci poznatků

- 1.1. úlohy na znovupoznání
- 1.2. úlohy na reprodukci jednotlivých faktů, čísel, pojmů apod.
- 1.3. úlohy na reprodukci definic, norem, pravidel apod.
- 1.4. úlohy na reprodukci velkých celků, básní, textů, tabulek apod.

II. Úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatkem

- 2.1. úlohy na zjišťování faktů (měření, jednoduché výpočty apod).
- 2.2. úlohy na vyjmenování a popis faktů (výčet, soupis apod).
- 2.3. úlohy na vyjmenování a popis procesů a způsobů činnosti
- 2.4. úlohy na rozbor a skladbu (analýzu a syntézu)
- 2.5. úlohy na porovnávání a rozlišování (komparaci a diskriminaci)
- 2.6. úlohy na třídění (kategorizaci a klasifikaci)
- 2.7. úlohy na zjišťování vztahů mezi fakty (příčina – následek, cíl – prostředek, vliv, funkce, užitek, nástroj, způsob)
- 2.8. úlohy na abstrakci, konkretizaci a zobecňování
- 2.9. řešení jednoduchých příkladů (s neznámými veličinami)

² Více informací o Bloomově taxonomii poznávacích cílů a její přepracované verzi podle E. B. Frye lze najít v práci A. Kürtiové (2014, s. 17 – 21)

III. Úlohy vyžadující složitější myšlenkové operace s poznatky

- 3.1. úlohy na překlad (translaci, transformaci)
- 3.2. úlohy na výklad (interpretaci, vysvětlení smyslu, vysvětlení významu, zdůvodnění, objasnění apod.)
- 3.3. úlohy na vyvozování (indukci)
- 3.4. úlohy na odvozování (dedukci)
- 3.5. úlohy na dokazování a ověřování (verifikaci)
- 3.6. úlohy na hodnocení (evaluaci)

IV. Úlohy vyžadující sdělení poznatků náročnými formami

- 4.1. úlohy na vypracování přehledu, výtahu, obsahu apod.
- 4.2. úlohy na vypracování zprávy, pojednání referátu apod.
- 4.3. úlohy typu samostatná písemné práce, projekt apod.

V. Úlohy vyžadující kreativní (tvořivé) myšlení

- 5.1. úlohy na praktickou aplikaci
- 5.2. úlohy vyžadující řešení problémových situací
- 5.3. úlohy vyžadující kladení otázek a formulaci úloh
- 5.4. úlohy na objevování na základě vlastního pozorování
- 5.5. úlohy na objevování na základě vlastních úvah

Výše uvedená taxonomie vymezuje kategorie učebních úloh podle toho, jakou náročnost vyžadují myšlenkové operace. Žák na určité věkové hranici má zvládnout řešení určité kategorie úloh. Konkrétně pak u žáků předškolního a mladšího školního věku dominují úlohy I. kategorie. Přiměřenost úloh II. kategorie odpovídá žákům šestých až devátých tříd na základních školách. III. kategorie je určena především pro studenty středních škol, IV. pro studenty škol vysokých. Úlohy v poslední kategorii V. typu jsou charakteristické pro vědeckou úroveň. (J. Nikl, 1997)

3. Praktická část

3.1. Cíle diplomové práce

Cílem práce je vytvoření materiálu pro výuku češtiny jako cizího jazyka, který bude sloužit učitelům vyučujících češtinu v zahraničí.

Pro práci byl použit kvalitativní výzkum.

3.2. Metody

Pro dosažení vytyčeného cíle byly použity tyto metody:

- Analýza
- Tvorba
- Pozorování
- Ověřování

Předmluva

Tyto materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka jsou určené především pro učitele, kteří vyučují češtinu pro cizince. Naleznou v ní praktická cvičení, která pomohou upevnit slovní zásobu aktivní, zábavnou a zážitkovou formou. Přestože je většina cvičení určená pro pokročilé studenty češtiny, mohou v nich učitelé nalézt i cvičení pro začátečníky, nebo si jakékoliv cvičení upravit.

Všechna cvičení jsou v levém okraji označena symboly. Význam všech použitých symbolů naleznete na následující straně. Symboly jsou v cvičeních seřazeny směrem shora dolů podle jejich důležitosti. Tedy čím více je symbol charakteristický pro dané cvičení, tím je tento symbol postaven výše. U každého cvičení naleznete minimálně jeden, maximálně však tři symboly.

Materiály jsou rozdělené do kapitol podle témat. Celkově se v této práci nachází devět témat (cestování a dovolená; počasí; profese a povolání; obchod; kultura; lidské tělo, nemoci, u doktora; město, orientace v prostoru, dům a bydlení; sprostá slova a vulgarismy). Všechna cvičení pod tématem jsou pro dané téma charakteristická. Témata nejsou řazena chronologicky, tedy jedno téma na druhé nenavazuje. Učitel si může vybrat jakékoliv téma bez nutnosti úplné znalosti tématu předchozího. Pod každým tématem je několik cvičení.

První cvičení je vždy zaměřeno na získání nové slovní zásoby, která je důležitá pro ostatní cvičení v daném tématu. Zbýlá cvičení na sebe nijak nenavazují. Učitel si proto může vybrat jakékoliv cvičení, které se mu líbí a nemusí kvůli tomu se studenty projít nutně všechna cvičení předcházející.

Pro snadnější manipulaci, praktičnost, nápovědu a šetření lesů se vyskytují v tomto materiálu QR kódy. Učitel může tyto QR kódy během výuky poskytnout svým studentům k naskenování, což šetří čas, práci a spoustu papíru. Studenti (ale i učitel) mohou mít tyto materiály vždy po ruce, navíc jsou doplněny o zadání pro studenty k daným cvičením. Mobil dnes u sebe nosí již většina z nás.

Většina materiálů, obrázků a videí je také ke stažení zdarma. Odkaz naleznete vždy v daném cvičení. Materiály jsou dostupné na serveru uloz.to, stačí zkopírovat k tomu určený odkaz do prohlížeče a poté kliknout na tlačítko „Stáhnout pomalu“, nebo na "Pomalé stahování" (někdy je navíc potřeba opsat čtyřmístný kód). Tím získáte vámi vybraný materiál zdarma. Stejný postup platí i po načtení QR kódu do mobilního telefonu. Tuto informaci je důležité sdělit studentům.

Veškeré materiály můžete zdarma stáhnout v jediném souboru z webové stránky: <https://uloz.to/154A5H2M5iECR/materialy-pro-vyuku-cestiny-jako-ciziho-jazyka-rar>, nebo také na: https://www.edisk.cz/stahni/92591/materialy_pro_vyuku_cestiny_jako_ciziho_jazyka.rar_245.92MB.html/

Přeji příjemnou zábavu při plnění cvičení.

Symbole:

- Symbolem jsou označena cvičení, která si musí student samostatně přečíst.
- Symbolem jsou označena cvičení, při kterých studenti vykonávají pohyb.
- Symbolem jsou označena cvičení, ve kterých se studenti naučí novou slovní zásobu.
- Symbolem jsou označena cvičení, při kterých studenti musí něco tvořit, zapamatovat si, nebo vymýšlet.
- Symbolem jsou označena cvičení, zaměřená na konverzaci, diskuzi, dialogy a práci ve skupinkách.
- Symbolem jsou označena cvičení, při kterých se učitel ptá a studenti odpovídají.
- Symbolem jsou označena cvičení, které jsou herního, nebo soutěžního typu.
- Symbolem jsou označena cvičení, při kterých je potřeba něco sledovat, hledat.
- Symbolem jsou označena cvičení, která jsou zaměřena především na poslech.
- Symbolem jsou označena cvičení, která obsahují nevhodná a sprostá slova.

Cestování a dovolená

Základní slovní zásoba k tématu: dovolená

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdá uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdá uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdá předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdá pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Letní dovolená: moře, oceán, slunce, opalovací krém, sluneční brýle, deka, osuška, lehátko, oddych, relaxování, odpočinek, hotel, penzion, kemp, rybník, bazén, pláž (kamenitá, písčiná), loď (jachta, výletní loď, člun), hotelový pokoj, pokojská, recepční, animátor, otevírací doba, výlet, exkurze, potápění (šnorchlování), plavat, koupat se, skákat do vody, slunečník, pobřeží, západ slunce

Zimní dovolená: lyže, snowboard, sánky, boby, sníh, vločka, lavina, sjezdovka, lyžařské středisko, vlekač, vlek, sněžný skútr, rolba, skipas, permanentka, kotva, poma, sedačková lanovka, vítr, sněhová bouře, sněhulák, ski bus, čaj, grog, běžky, sjezd na lyžích, běžkování, čepice, rukavice, šála, bunda, přeskáče (= lyžařská obuv), horská chata, horská služba, lyžařské brýle, aktivní odpočinek, hory

Další slovní zásoba: turistika, turistická značka, pochod, túra, rekreační oblast, tábor, balit/zabalit si věci, cestovní pas, koupit si letenku/jízdenku, plánovat dovolenou, pojištění, hrad, zámek, zřícenina, jazykový kurz, ubytovat se, (za)rezervovat, zájezd, průvodce, rozcestí, pěšina, stezka, cesta (polní, lesní), směr, mapa, batoh, spací pytel (= spacák), rozhledna

Jak lze řešit běžné situace v praxi?

Cíl: student se naučí řešit situace z praxe

Zadání: Studenti se pokusí vžít do rolí a vytvoří ve dvojicích či trojicích krátký dialog na základě jedné z níže uvedených situací. Nejlépe, aby každá dvojice měla jiný dialog. Všichni účinkující musí říci alespoň pět vět.

- Cestující, který má u sebe psa, si chce koupit na nádraží lístek z Prahy do Vídně
- Pasažér v letadle chce o něco požádat letušku (o co, si studenti zvolí sami)
- Rozhovor mezi manželi. Jeden chce jet na zimní dovolenou lyžovat, druhý by nejraději jel na letní dovolenou k moři.
- Turista se ztratil na výletě blízko Karlových Varů a ptá se kolemjdoucího na cestu do hotelu.
- Lyžař v Krkonoších by rád znal provozní dobu lanovek a ceny permanentek na pokladně.
- Horská služba varuje běžkaře, že oblast, do které chce jet, je uzavřena kvůli lavinovému nebezpečí.
- Stopař by se rád dostal z Prahy do Brna, ale řidič, který stopaři zastavil, jede do Ostravy.
- Okradený vysvětluje policii, jak vypadal člověk, který mu ukradl peněženku.
- Dva kamarádi se předhánají, čí dovolená byla lepší a proč.

Hra s názvem: Na dovolenou si musím zabalit ...

Cíl: student si upevní slovní zásobu na téma dovolená

Pravidla hry: Studenti utvoří skupinky přibližně po pěti lidech. První hráč řekne větu: „Na dovolenou si musím zabalit (...) a co si musíš s sebou zabalit ty?“. Místo teček doplní věc, kterou by si na dovolenou zabalil. Například sluneční brýle. S druhou částí věty se obrací na dalšího hráče v pořadí. Druhý hráč zopakuje úvodní větu, dále věc, kterou zmínil hráč před ním a vymyslí nové slovo. Tedy: „Na dovolenou si musím zabalit sluneční brýle a opalovací krém. A co si musíš s sebou zabalit ty?“ Třetí hráč zopakuje úvodní větu, obě zmíněné věci před ním, vymyslí nové slovo a zeptá se dalšího hráče. Každý hráč tedy musí zopakovat to, co řekli kolegové před ním a vymyslet svoji věc, kterou si musí zabalit na dovolenou. První, kdo splete pořadí, nebo už nevymyslí nové slovo, vypadává a musí ho nahradit další hráč v pořadí. Hra končí ve chvíli, kdy zůstane pouze jeden hráč.

Cíl hry: utřídit si slovní zásobu týkající se daného tématu a zábavnou formou se naučit nová slova; díky častému opakování si studenti lépe zapamatují nová slovíčka; zlepšení krátkodobé paměti

Další varianty: 1) Učitel vybere konkrétní destinaci. Jiné věci si studenti budou muset zabalit k moři, jiné na lyžování do hor, nebo na putování po pralese. 2) Hráč, který správně zopakuje předchozí slova, se může obrátit na libovolného hráče ve skupině.

Tipy pro učitele: Je dobré úvodní a závěrečnou část věty napsat na tabuli, aby ji studenti měli po celou dobu hry k dispozici.

Jak to mají Češi s dovolenou?

Cíl: student získá přehled o Čechách a jejich zvycích na dovolené

Zadání: Studenti přečtou krátký text o Čechách na dovolené a následně odpoví na otázky pod textem.

TEXT:

Nehledě na to, že Česká republika patří svou rozlohou i počtem obyvatel k menším státům střední Evropy, nabízí Čechům i cizincům mnoho míst k trávení dovolené (velké množství zámků, hradů, historických měst, národních parků, přírodních památek).

Protože Česká republika nemá přístup k moři a hraničí ze všech stran s jinými státy (Německo, Rakousko, Slovensko, Polsko), jezdí mnoho Čechů v létě k moři. K nejoblíbenějším destinacím patří Chorvatsko, Itálie, Řecko, Turecko, Egypt a Francie. Češi milují koupání v moři, opalování na lehátkách, procházky po pláži a také procházení se po městě nebo blízkých kopcích s výhledem na moře.

Lidé, kteří mají rádi zimní sporty, často jezdí na dovolenou v zimě a tráví ji aktivně. K oblíbeným zimním destinacím patří Slovensko, Rakousko a Itálie, země, ve kterých se nachází mnoho sjezdovek a lyžařských středisek.

Jak na dovolené poznat Čecha? Stejně jako ostatní národy mají i Češi několik charakteristických rysů. Brzo vstávají, aby si na pláži mohli zabrat lehátko na nejlepším místě. Muži starší generace nosí často ponožky v sandálech. Na cestu na dovolenou nebo na výlet si s sebou vezmou velkou svačinu (většinou řízek s chlebem). Člověk, který sedí u baru s půllitrem piva, je pravděpodobně Čech.

Otázky:

- Byli jste někdy v České republice? Jestli ano, tak co se vám tam líbilo nejvíce?
- Kam jezdíte na dovolenou vy a na jak dlouho?
- Máte raději letní, nebo zimní dovolenou? A proč?
- Podle čeho poznáte, že turisté v cizí zemi jsou z vašeho státu, aniž by promluvili?
- Bez čeho se na dovolené neobejdete vy?
- Jakými dopravními prostředky lze cestovat?

Slepá mapa

Cíl: student získá přehled o poloze zemích Evropy, naučí se názvy států

Příprava před hodinou: Nakopírovat slepou mapu Evropy studentům, nejlépe každému zvlášť, optimálně ve velikosti A4.

Zadání: 1) Učitel vyzve studenty, aby ukázali, pojmenovali, správně napsali název ČR (Tedy: Česká republika) a země, ze které studenti pochází. **2)** Studenti ukáží a správně pojmenují země, které navštívili. **3)** Učitel jmenuje stát a studenti ho musí poznat a ukázat na mapě. **4)** Studenti na základě předchozího článku ukáží a pojmenují země, kam Češi jezdí nejčastěji na dovolenou.

Materiály: slepou mapu lze stáhnout například ze stránek: <https://uloz.to/!h1G2iiRJBzcp/mapa-evropy-materialy-pro-vyuku-cestiny-jako-ciziho-jazyka-jpg>

Nebo si ji studenti i učitel mohou naskenovat do svého mobilu díky následujícímu QR kódu jako pracovní list i se zadáním pro studenty:

Obrázek 1 - Mapa Evropy

Počasí

Základní slovní zásoba k tématu: počasí

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdává uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdává uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdává předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdává pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Slovíčka k předpovědi počasí: slunce, mrak, vítr, mlha, déšť, polojasno, zataženo, bouřka, ojedinělé bouřky, tornádo, kroupy, oblačnost, jinovatka, tvorba náledí/ledovky, mráz, záplavy, průtrž mračen, vichřice, duha, sněžení, vánice, mrholení, přeháňky, obleva, tání, jasná obloha (jasno), liják, sychravo, teplota pod nulou (bodem mrazu) / teplota nad nulou, průměrná teplota, vzduch, den, noc, srážky

Slovesa k tématu počasí: roztát, svítit, pálit, hřmět, blýskat se, zatahovat se, mrazit, zlepšovat se/zhoršovat se (co – počasí), foukat, ochlazovat, oteplovat, pršet, sněžit, vát (silný vítr)

Slovíčka související s počasím: jaro, léto, podzim, zima, kaluž, obleva, teplo, horko (vedro), bláto, mokro, závěj, studená/teplá fronta, východ/západ slunce, stmívání, rozednívání, hvězdy, soumrak, podnebí, tma, úplněk, inverze, azurové nebe

Jak bude zítra?

Cíl: student se naučí češtinu psanou formou; student se naučí rozpoznat z poslechu chyby a opravit je

Zadání: Učitel zadá studentům, aby na papír napsali krátkou předpověď počasí na jedno z níže uvedených témat. V textu se musí objevit všechna uvedená slova a rozsah předpovědi by měl být na 5 – 10 vět. Poté pár studentů vyvolá a ti musí svůj text přečíst nahlas. Ostatní poslouchají a zapisují si případné chyby. Na konci se učitel studentů zeptá, jakých chyb si studenti všimli a případně sám chyby opraví.

Témata:

1) Jaro: tání sněhu, hrozí povodeň, slunce nabírá na intenzitě (na síle), začínají kvést první rostliny, lyžování v horských oblastech

2) Léto: parné dny, ojediněle bouřky, ideální čas na koupání, opalování, azurové nebe

3) Podzim: silný vítr od západu, vytrvalý déšť, bláto a kaluže, pouštění draků, sychravo

4) Zima: mínus deset stupňů, sněžení, náledí na silnici, optimální lyžařské podmínky, inverze

Další varianta: Učitel může zadat toto cvičení studentům jako domácí úkol a další hodinu začít se čtením a opravou chyb.

Kartičky

Cíl: student si uvědomí význam slov a naučí se popisovat dané věci

Zadání: Učitel si vyrobí malé kartičky a na každou z nich napíše jedno z níže uvedených slov. Na každé kartičce může být pouze jedno slovo. Rozdá každému dítěti po jedné kartičce. **1)** Úkolem studenta je najít svoji druhou polovinu. Tedy student, který drží v ruce kartičku SLUNCE, musí najít kolegu s kartičkou MĚSÍC. Učitel rozdá kartičky tak, aby každý student mohl najít svoji dvojici (je vytvořena i speciální trojice pro lichý počet studentů) **2)** Až všichni studenti najdou svůj protějšek, pokusí se vysvětlit ostatním, co představují. Nesmí však použít kořeny slov. Popisují tedy, co jsou zač, a ostatní studenti musí uhodnout, co má daná dvojice napsáno na svých kartičkách.

Další varianta: Učitel rozdá všem studentům kartičky tak, aby každý mohl najít svoji dvojici. Vybere prvního studenta, který má za úkol popsat to, co má napsané na kartičce, aniž by použil kořen slova. Ostatní poslouchají, jestli právě jejich kartička se nehodí k té, která je vysvětlována. Pokud si někdo myslí, že ano, že jeho kartička patří k dotyčnému, svoji kartu přečte a vysvětlí, proč se tato dvojice k sobě hodí. Pokud je to správně, učitel vybere dalšího studenta a postup se opakuje. Pokud se žádná neshoduje, zvolený student se pokusí svoji kartu lépe vysvětlit. Tato varianta se doporučuje s pokročilejšími studenty.

SLUNCE – DEN

TÁNÍ – OBLEVA

MĚSÍC – NOC

VÍTR – VICHŘICE

SNÍH – ZIMA

DĚŠŤ – MRHOLENÍ

LED – MRÁZ

MRAKY – OBLAČNOST

STMÍVÁNÍ – ROZEDNÍVÁNÍ

BOUŘKA – BLESK – HROM (pro lichý počet)

Další možné kombinace: slunce + měsíc, den + noc; sníh + led, zima + mráz; sníh + mráz, zima + led. Záleží na studentech, jak si obhájí svoji vytvořenou dvojici. Nikdo ovšem nesmí zůstat sám, nebo ve dvojici, která nedává smysl.

Předpověď počasí

Cíl: Studenti se naučí souvisle mluvit o počasí. Díky využití více smyslů si lépe zapamatují nově naučená slova.

Zadání: Na volném prostranství (třeba před tabulí) určí učitel území, které bude představovat fiktivní mapu státu. Dále učitel určí nejlépe dva studenty, kteří se na chvíli stanou moderátory počasí a ostatním studentům určí funkci. Funkce se mohou opakovat a mělo by se objevit: slunce, mrak, vítr, mráz, děšť, bouře a další. Některé funkce se mohou opakovat (mohou být například dvě, nebo tři slunce). Moderátoři poté začnou s předpovědí počasí, po každé větě se střídají. Ostatní studenti poslouchají předpověď, a pokud uslyší, že právě jejich funkce se má na scéně objevit, přání moderátora splní a pantomimou začne svoji funkci na daném místě předvádět. Tedy pokud moderátor řekne: „Zítř od severu začne foukat silný vítr.“, student s funkcí vítr přiběhne na sever vyznačeného území a začne předvádět vítr. Všichni studenti předvádějí to, co jsou až do konce předpovědi počasí. Poté se role vymění. Moderátor by do své předpovědi měl zahrnout všechny studenty.

Další varianta: Poprvé roli moderátora může zastat sám učitel, aby předvedl, jak by celá předpověď počasí mohla vypadat. Moderátor se nemusí bát používat i méně známé výrazy, jako například: přízemní mrazíky, mlha, mrholení, sněhová bouře, krupobití nebo tornádo.

Zima, nebo horko?

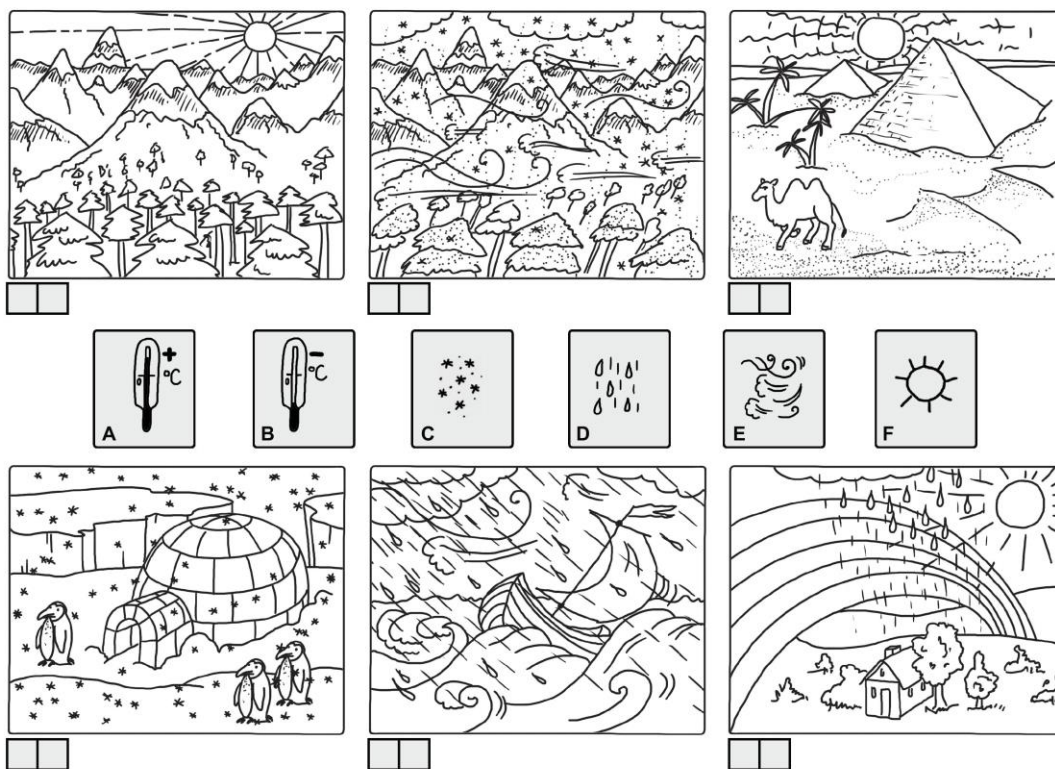
Cíl: student si upevní slovní zásobu na téma počasí

Zadání: Pro každého studenta vytisknout jeden pracovní materiál. **1)** Student vyplní pod každý obrázek dvě písmenka, která nejlépe vystihují typ počasí. Možnosti jsou vyobrazeny uprostřed pracovního listu. **2)** Studenti co nejlépe popíší situaci na obrázku. Důraz je kladen především na počasí. Mohou však popsat vše, co na obrázku vidí. Pokud studenti obrázek popíší příliš stručně, učitel se jich různými otázkami doptává. **3)** Učitel může nechat studenty obrázky vybarvit a následně se bavit i o použitých barvách, které nejlépe charakterizují daný typ počasí. Pozn.: studenti už musí znát barvy. Toto cvičení je spíše vhodné pro méně pokročilé studenty.

Materiály: pracovní list o počasí lze stáhnout například ze stránek: <https://uloz.to/lk3ZtW4W1TR8d/pocasi-materialy-pro-vyuku-cestiny-jako-ciziho-jazyka-pdf>

Nebo si ji studenti i učitel mohou naskenovat do svého mobilu jako soubor PDF z následujícího QR kódu i se zadáním pro studenty:

Obrázek 2 - Počasí. Zima nebo horko?

Profese a povolání

Základní slovní zásoba k tématu: profese a povolání

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdá uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdá uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdá předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdá pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Slovíčka nejběžnějších profesí a povolání: architekt, astronaut, automechanik, bankéř, barman, básník, celník, čaroděj, číšník, dělník, dirigent, doktor (lékař), ekonom, farmář, fotograf, fyzik, hajný, hasič, havíř, herec, hokejista, holič (kadeřník), houslista, chemik, chirurg, instalatér, kosmetička, kovář, krejčí, kuchař, lékárník, letec, letuška, listonoš (pošťák), malíř, masér, mnich, moderátor, novinář, opravář, pekař, pěvec (zpěvák), podnikatel, pokladní (prodavač), policista, popelář, prezident, programátor, průvodce, režisér, rybář, ředitel, řezník, řidič, servírka, sochař, soudce, spisovatel, sportovec, zedník, student, šéf, školák (žák), tatér, tlumočník, trenér, učitel (pedagog), uklízeč, úředník, vědec, veterinář, voják, vyšetřovatel (detektiv), zahradník, zdravotní sestra, zemědělec, zpěvák, zubař

Doplňující úkol: Učitel dá za úkol studentům výše uvedené profese (povolání) převést do opačného pohlaví. (pozor u slov: hajný, zedník se ženská forma nepoužívá; servírka v mužské verzi = číšník)

Doplň povolání

Cíl: student je nucen pátrat v paměti a správně určit a pochopit význam zaměstnání a míst, kde se vyskytují

Zadání: Studenti musí sami vymyslet několik příkladů povolání, která se vyskytují v níže popsanych situacích. Učitel toto cvičení se studenty provádí především ústně (ale může i písemně), v každé kategorii na začátku napoví jedno, maximálně dvě povolání.

Doplň povolání, ...

- ... při kterém se nosí uniforma: např.: průvodčí, policista, voják, hasič, pilot, letuška, ...
- ... při kterém se pracuje ve výškách: např.: pilot, letuška, pokrývač, tesař, jeřábek, ...
- ... při kterém je nutná znalost cizího jazyka: např.: překladatel, recepční, průvodce, diplomat, ...
- ... která pracují s dopravními prostředky: např.: řidič, strojvedoucí, bagrista, řidič kamionu, ...
- ... která pracují s jinými lidmi: např. doktor, kadeřnice, tlumočník, učitel, zubař, průvodce, ...
- ... která pracují na čerstvém vzduchu: např.: myslivec, zemědělec, zahradník, sadař, rybář, ...

Čím chceš být?

Cíl: rozvoj souvislé řeči v českém jazyce s pomocí nově naučených slovíček

Zadání: Učitel se namátkou ptá studentů, čím by chtěli být. Učitel studentům s hledáním vhodných slov pomáhá. Slova, která studenti neznají, napíše na tabuli a vysvětlí, co přesně znamenají. Učitel také pobízí k diskuzi nad zvolenou profesí mezi studenty. Hledají se výhody a nevýhody povolání.

Do jaké skupiny patří?

Cíl: student si utříbí znalosti v profesích, naučí se nová slovíčka

Zadání: Úkolem studentů je správně vepsat níže uvedená povolání do míst, kde se tato povolání nejčastěji vyskytují. Do jednoho pracovního místa spadá několik povolání.

Stavba: ...

Salón krásy: ...

Supermarket: ...

Škola: ...

Umění: ...

Nemocnice: ...

zedník	lékárník	trafikant	ředitel	kreslíř	cukrář	stomatolog (zubař)
chemik	architekt	filolog	pekař	geolog	uklízeč	lingvista
skladatel	kadeřník	houslista	dělník	kosmetička	fotograf	opravář
fyzioterapeut	herec	učitel	sochař	uzenář	biolog	klavírista
bagrista	žák	laborant	tělocvikář	strážník	hlídač	maskér
režisér	stavitel	masér	stavbař	děkan	svářeč	zdravotní sestra
pedikérka	umělec	montér	knihkupec	matematik	holič	pěvec (zpěvák)
technik	sanitář	klenotník	fyzik	lektor	manažer	hudebník
lektor	spisovatel	chirurg	tatér	inženýr	pedagog	lékař (doktor)
historik	stavbyvedoucí	manikérka	malíř	primář	řezník	dodavatel
instalatér	jeřábník	profesor	šéf	pokladní	básník	zelinář

Další varianty: **1)** Úkolem studentů je spojit čarou povolání a místo, kde pracují. Do jednoho pracovního místa spadá několik zaměstnání. **2)** Učitel dá k třídění například první tři sloupce, zbytek až další hodinu, nebo za domácí úkol. **3)** Učitel studenty rozdělí do šesti skupin (protože je šest kategorií). Každému přidělí jednu kategorii, studenti na povel začínají hledat povolání, která spadají pouze do jejich kategorie. Vítězí to družstvo, které sesbíralo jako první všechna povolání. Pokud mu nějaké zbylo, vyhrává družstvo, které bylo v pořadí hned za ním. Předpokladem pro tuto aktivitu jsou slovíčka natištěna dostatečně velkým písmem.

Řešení pro učitele:

Stavba: zedník, architekt, stavbyvedoucí, dělník, *dodavatel*, instalatér, inženýr, manažer, montér, opravář, stavbař, stavitel, *strážník*, svářeč, *šéf*, technik, bagrista, jeřábník

Salón krásy: holič, masér, *maskér*, kadeřník, pedikérka, manikérka, kosmetička, tatér

Supermarket: prodavač, pokladní, řezník, pekař, uzenář, cukrář, *hlídač*, klenotník, knihkupec, trafikant, *uklízeč*, zelinář

Škola: student, žák, profesor, učitel, *ředitel*, biolog, tělocvikář, lingvista, děkan, filolog, fyzik, geolog, historik, chemik, lektor, matematik, pedagog

Umění: autor, básník, fotograf, herec, houslista, hudebník, klavírista (pianista), kreslíř, malíř, pěvec (zpěvák), režisér, skladatel, sochař, spisovatel, umělec

Nemocnice: lékař (doktor), primář, fyzioterapeut, chirurg, sanitář, zdravotní sestra, stomatolog (zubař), *laborant*, lékárník

Poznámka: Některé profese se mohou vyskytnout i v jiných oblastech (ty jsou uvedené kurzívou). Avšak toto rozmístění je pro Českou republiku nejčastější.

Činnosti a povolání

Cíl: rozšíření slovní zásoby k dané lekci herní metodou

Zadání: Učitel rozstříhá níže uvedená slova a promíchaná je položí před skupinku studentů. Studenti společnými silami správně k sobě přiřadí činnost a profesi. Následně studenti sami vysvětlí, co dané činnosti u profesí znamenají.

Další varianty: 1) Učitel rozdělí studenty do menších skupin, které mezi sebou soutěží o to, kdo jako první poskládá správně všechny dvojice k sobě. 2) Učitel připraví nejméně čtyři stanoviště, kde předem rozstříhá a promíchá dvojice. Poté se studenti rovnoměrně rozmístí ke stanovištím. Na povel začínají hledat dvojici, pokud ji najdou (a je správná), vezmou si ji k sobě a běží na druhé stanoviště hledat jinou dvojici. Nikdo ze studentů nesmí sebrat z jednoho stanoviště více než jednu dvojici. Stanoviště musí střídat, dokud se nerozeberou všechny dvojice. Vyhrává student s největším počtem správných dvojic (špatné dvojice se nepočítají).

Tabulka 3 Povolání a činnosti

kuchařka	vaří	instalatér	opravuje vodovod	cukrářka	zdobí dorty	kosmetička	líčí obličej
doktor	léčí	zahradník	pěstuje	zdravotní sestra	ošetřuje	pilot	řídí letadlo
kominík	čistí komín	malíř	maluje	policista	chrání	sportovec	sportuje
zedník	staví dům	fotograf	fotografuje	soudce	soudí	herec	hraje
uklízečka	uklízí	spisovatel	píše knihy	pokrývač	skládá tašky na střechu	zpěvák	zpívá
prodavačka	prodává	švadlena	šije	revizor	kontroluje jízdenky	závodník	závodí
pekař	peče	kadeřnice	stříhá vlasy	programátor	programuje	bagrista	bagruje

Předvádění profesí pantomimou

Cíl: student se seznámí s různými profesemi a povoláními; snadněji si zapamatuje profesi na základě využití více smyslů (pohyb, sluch, zrak)

Zadání: Učitel každému studentovi vybere jednu profesi (nebo si ji student vylosuje) a studenti budou následně postupně chodit své profese předvádět před tabulí. Ostatní se snaží uhodnout, jakou profesi dotyčný předvádí.

Profese k této aktivitě:

Lehčí varianta: astronaut, barman, dirigent, doktor, fotograf, hasič, herec, hokejista, holič (kadeřník), houslista, kuchař, lyžař, malíř, učitel (pedagog), pěvec (zpěvák), policista, rybář, řidič, spisovatel, stavitel (zedník), uklízeč, voják, vyšetřovatel (detektiv), zemědělec, zpěvák, šéf (ředitel)

Těžší varianta: automechanik, bankéř, čaroděj, dělník, farmář, hajný (myslivec), chemik, instalatér, kovář, letec, listonoš (pošťák), masér, pekař, pokladní (prodavač), popelář, programátor, sochař

Obchod

Základní slovní zásoba k tématu: obchod

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdává uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdává uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdává předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdává pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Nejčastější obchody: antikvariát, autobazar, autosalon, butik, cukrárna, drogerie, elektro, galanterie, hodinářství, hračkárna, hudební nástroje, kavárna, klenotnictví / zlatnictví, knihkupectví, květinářství, lékárna, nábytek, nákupní centrum, obchodní dům, obuv, optika, ovoce a zelenina, papírnictví, pekařství, potraviny, řeznictví, sportovní potřeby, starožitnosti, supermarket, suvenýry, textil / oblečení, trafika, tržnice, večerka, zastavárna, zdravá výživa, zverimex, železářství

Slovíčka související s obchodem: akce, doba spotřeby, dobírka, fronta, koupit / kupovat, oprava, peněženka, peníze, platební karta, platit / zaplatit, pokladna, pokladní, polední přestávka, prodavač, pult, regál, reklamace, samoobsluha, sklad, sleva, splátky, stánek, trh, trvanlivost, úvěr, věšák, výloha, vyměnit zboží, vyprodáno, zabalit, zákazník, záruční doba / list, zboží je na skladě / je vyprodáno

Běžné potraviny: angrešt, banán, bonbón, buchty, broskev, cibule, citrón, cukr, česnek, čokoláda, dort, dýně, houska, hruška, chléb, jablko, jahody, jogurt, koláč, máslo, maso (hovězí, vepřové, kuřecí), meloun, meruňka, mléko, mouka, mrkev, nanuk, oliva, paprika, petržel, pomeranč, rajče, rohlík, ryba, rybíz, rýže, ředkvička, řepa, salám, sůl, sušenka, sýr, švestka, třešně, vejce, voda, zákusek, zmrzlina

Vybrané názvy ostatních produktů: taška, papír, sešit, tužka, pero, fixa, guma, pravítko, kružítko, penál, lepidlo, ořezávátko, kniha, nábytek, hodiny / hodinky, křeslo, lampička, matrace, polička, postel, židle, stůl, skříň, noviny, časopis, cigarety, zapalovač, sirky, brýle, prsten, náramek, řetízek, budík, kytara, harmonika, klavír, flétna, housle, žehlička, vysavač, pračka, myčka, fén, nočník, mobil, talíř, příbor, nůž, vidlička, lžice, pavouk, netopýr, želva, ryba, kočka, králík, myš, pes, papoušek, křeček, užovka, činky, auto, vláček, bubínek, balónek, panenka, kočárek, drak, plyšová hračka, kostky, xylofon, kartáček, zubní pasta, šampon, rtěnka, sprchový gel, hřeben, deodorant, léky, prášek, sirup, obvaz, květiny, květináč, motyka, hrábě, lopata, houba, fialka, tulipán, dub, lípa, růže, sněženka, bunda, tričko, tílko, košile, pyžamo, kalhoty, kraťasy, žabky, ponožky, boty, kopačky, holínky, střevíce, kozačky, kabát, šaty, mikina, jehla, nit, hřebík, šroub, vrtačka, šroubovák, brýle, brusle, hokejka, puk, síť, míč

Doporučení: **1)** Vzhledem k velkému množství slovíček doporučujeme slovní zásobu rozdělit studentům na několik částí. Slovíčka ovšem bylo nutné uvést kvůli následujícím cvičením, ve kterých budou potřeba. **2)** Učitel může studenty rozdělit do čtyř skupin, kde v každé skupině zpracují a přeloží všechna slovíčka. Poté si studenti přeložená slovíčka navzájem předají. **3)** Učitel projde se studenty vždy jen část slovíček, zbytek si studenti přeloží za domácí úkol. Na začátku další hodiny se správnost přeložení zkontroluje.

Nákupní koše

Cíl: student se naučí používat fráze a slovíčka z tématu obchod v reálných situacích

Zadání: Učitel vytiskne a rozstříhá obrázky tak, aby na každém kousku papíru zůstal jeden nákupní koš. Každému studentovi rozdá libovolný počet košů s různými obrázky. Studenti si utvoří dvojice, jeden z nich bude prodavač, druhý nakupující. Pokusí se sehrát scénku z obchodu, přičemž musí vyjmenovat vše, co mají v košíku a pokusit se co nejvíce rozhovor rozvést. Každý z nich řekne minimálně 8 vět. V rozhovoru by se měly mimo jiné objevit fráze typu: „Řekněte mi prosím, kolik stojí ...“, „A máte tuhle věc i v jiné barvě? (velikosti, více kusů...)“, „Máte ještě další přání, nebo to bude vše?“, „Budete platit kartou, nebo hotově?“ ...

Obrázky košů naleznete na tomto odkazu: <http://dum.rvp.cz/materialy/jdeme-na-nakup.html> pod názvem: *Nákupy – nákupní koše.pdf*

Nebo si je lze stáhnout do svého mobilu jako soubor PDF z následujícího QR kódu i se zadáním pro studenty:

Další varianty: 1) Učitel si vytvoří vlastní nákupní koše. 2) Studenti si mohou do nákupních košů dokreslit další věci. 3) Studenti si vyrobí vlastní nákupní koše s jinými produkty a věcmi.

Co sem nepatří?

Cíl: student si procvičí logické myšlení, nová slovíčka a rychlost reakcí

Zadání: Studenti si přečtou první řadu slov a po vyvolání učitelem vyvolaný řekne, které slovo se nehodí mezi ostatní. Následně vysvětlí, proč a na závěr řekne obchod, ve kterém lze ostatní věci nakoupit. Pokud něco z toho neví, učitel se ptá dalších studentů. Poté se pokračuje na řadu č. 2.

- 1: užovka, papoušek, pavouk, žabky, leguán, had, želva, morče, křeček
- 2: hřebík, kladivo, matka, šroub, kleště, kladivo, prsten, vrtačka, šroubovák
- 3: karafiát, tulipán, růže, pomněnka, sněženka, fialka, petrklíč, motyka, slunečnice
- 4: chléb, houska, koláč, rohlík, loupák, bageta, kobliha, vánočka, pyžamo
- 5: tričko, balónek, kravata, klobouk, mikina, kraťasy, bunda, ponožky, kalhoty
- 6: fixa, houba, nůžky, pravítko, štětec, guma, propiska, svorka, lepidlo
- 7: buben, harmonika, saxofon, harfa, flétna, klavír, matrace, trumpeta, housle, kytara
- 8: skříň, pohovka, křeslo, stolek, stolička, sirup, polička, postel, noční stolek
- 9: košile, pantofle, holínky, baleríny, sandály, kopačky, žabky, tenisky, střevíce
- 10: míč, brusle, tenisová raketa, volejbalová síť, stůl na ping pong, nočník, plavecké brýle

Další varianta: Učitel dá každému studentovi pouze jednu řadu (nebo ji promítne na projektoru). Na povel studenti hledají, které slovo do řádku nepatří. Nejrychlejší má bod. Kdo má na konci všech deseti řad nejvíce bodů, vyhrává. Řady se promítají (nebo je studenti dostávají na papírkách) postupně vždy po vyřčení vítěze z předchozího kola.

Řešení: 1) žabky, 2) prsten, 3) motyka, 4) pyžamo, 5) balónek, 6) houba, 7) matrace, 8) sirup, 9) košile, 10) nočník

S čím se v obchodech setkáváme?

Cíl: student si upevní nově získanou slovní zásobu

Zadání: Učitel rozdá níže napsaný seznam obchodů studentům a ptá se jich, jestli vědí, co daný obchod znamená a jaké všechny věci se v něm dají koupit.

potraviny / večerka	starožitnosti	sportovní potřeby
pekařství	trafika	hračkárna
cukrárna	optika	drogerie
řeznictví	klenotnictví / zlatnictví	lékárna
ovoce zelenina	hudební nástroje	květinářství
papírnictví	elektro	textil / oblečení
knihkupectví	nábytek	galanterie
obuv	železářství	hodinářství
supermarket	suvenýry	zverimex
autosalon	autobazar	zdravá výživa

Další varianta: Učitel zadá jeden obchod a studenti musí říci (napsat) co nejvíce věci, se kterými se v daném obchodě mohou setkat. Student s největším počtem správně vymyšlených (napsaných) věcí získává bod (věci musí být pro daný obchod typické). Student s největším počtem bodů vyhrává. Učitel sám stanoví, kolik obchodů do aktivity zapojí. Na každé kolo učitel stanoví předem vymezený čas.

Nákupní seznam

Cíl: student si upevní a rozšíří svoji slovní zásobu použitím vět z praxe.

Zadání: Učitel rozdá studentům připravené nákupní seznamy. Na základě uvedeného nákupního seznamu studenti vypráví příběh o tom, jak a kde (v jakých obchodech) dané věci nakoupili. Učitel dbá na to, aby studenti během úkolu nepoužívali žádné slovníky, ani mobilní telefony. Slovíčka, která studenti neznají, si přeloží před zahájením aktivity.

Nákupní seznam č.1: sešit, pantofle, hřebíky, papoušek, fotbalový míč, pračka, toustovač

Nákupní seznam č.2: hrách, křeslo, prací prášek, auto, čokoládový dort, kuchařka, tulipán

Nákupní seznam č.3: stříbrný řetízek, ořezávátko, kravata, noviny, sójová mouka, slon, motýlek

Nákupní seznam č.4: pivo, kopačky, čočky, panenka Barbie, hodiny na zeď, nůžky, sirup proti kašli

Nákupní seznam č.5: čerstvé housky, kedluben, jehla a nit, ponožky, kytara, zapalovač, propiska

Nákupní seznam č.6: klobásy, motorka, klavír, deštník, autíčko na dálkové ovládání, rum, pohlednice

Nákupní seznam č.7: sluneční brýle, šunka, tričko, barokní stůl, detektivka, žabky, křeček

Nákupní seznam č.8: paralen, obyčejná tužka, lilek, gauč, snubní prsten, myčka, lego, sirky/zápalky

Nákupní seznam č.9: puget růží, síťka na ping pong, housle, ibalgin, čokoládový indián, cigarety

Nákupní seznam č.10: kopr, anglický rohlík, šampón, drát, houpací křeslo, morče, sněženka, sandály

Další varianta: Učitel může přidat další nákupní seznamy, nebo některá slova zaměnit za jiná. Učitel může nechat studenty pracovat i ve dvojicích.

Reklamace (aktivita pro pokročilé)

Cíl: *student se naučí popisovat různé věci, aktivně reagovat na nové situace, umět si vybavit popisovaná slova, naučit se řešit problém v oblasti reklamace*

Zadání: *Každý student dostane na papírku napsanou věc, kterou bude muset reklamovat (věci na reklamaci jsou napsány níže). Nikomu svoji „rozbitou“ věc neukazuje. Učitel dá studentům několik minut na přípravu. Poté učitel náhodně vybere dvojici, která půjde před tabuli s tím, že jeden bude hrát roli prodáváče a druhý nespokojeného zákazníka. Problém ale spočívá v tom, že prodáváč nechce vyměnit reklamovanou věc a bude se snažit obhájit, proč je reklamovaná věc v pořádku. Úkolem bude se nakonec domluvit na výsledku (jakém, záleží na studentech).*

Věci určené k reklamaci:

- č. 1: reklamace jablka, protože v něm byl červ
- č. 2: reklamace stoličky, protože jí chybí zadní noha
- č. 3: reklamace ponožek, protože v jedné z nich je na palci díra
- č. 4: reklamace fialek, protože nejsou fialové, ale růžové
- č. 5: reklamace koblíhy, protože uvnitř není marmeláda
- č. 6: reklamace hodinek, protože čas jde pozpátku
- č. 7: reklamace leguána, protože mu upadl ocas
- č. 8: reklamace housky, protože už do ní někdo před vámi kouzl
- č. 9: reklamace notebooku, protože má zpřeházená písmenka
- č. 10: reklamace cigaret, protože polovinu z nich už někdo vykouřil
- č. 11: reklamace bruslí, protože v krabici byla jedna zimní brusle a druhá kolečková brusle
- č. 12: reklamace trička, protože vy jste chtěli s náním: „Já vím všechno“ a místo toho tam je napsáno: „Můj partner ví všechno“
- č. 13: reklamace plaveckých brýlí, protože jste dostali brýle dioptrické
- č. 14: reklamace papouška, protože říká prostá slova
- č. 15: reklamace jehly, protože má příliš malé oko a vy nemůžete skrz ni provléci nit

Rada pro učitele: *Rozhovor by neměl trvat více než 5 minut. Učitel má právo rozhovor ukončit předčasně, pokud se mu zdá, že výroky studentů jsou zcestné, nevhodné, nebo se nemohou nijak na reklamaci domluvit.*

Další varianty: **1)** *Učitel si může vymyslet své vlastní reklamace. Vždy volí reklamaci vhodnou k věku a znalostem studentů. Pokud se zdají uvedené reklamace příliš těžké, zvolí si učitel své vlastní, nebo část z nich pozmění. 2)* *Studenti si mohou vymyslet svoje verze reklamací. Napíše je na papír. Všechny papíry se promíchají a dvojice si jeden papírek náhodně vylosují. Předem se ale domluví, kdo bude reklamovat a kdo bude obhajující obchodník. 2.1* *Papírek s reklamací si přečtou oba aktéři a dostanou několik minut na přípravu. 2.2* *Papírek si přečte pouze reklamující, oba reagují bez přípravy.*

Kultura

Základní slovní zásoba k tématu: kultura

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdává uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdává uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdává předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdává pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Slovíčka: umění, literatura, slovník, encyklopedie, spisovatel, básník, dramatik, autor, lyrika, epika, drama, komedie, tragédie, povídka, legenda, bajka, román, báseň, fraška, nakladatelství, 1. vydání, trilogie, ilustrace, kapitola, obsah, opera, balet, divadlo, muzikál, opera, představení, herecký výkon, komik, role, dramatik, režisér, nápověda, opona, kulisy, rekvizita, (před)prodej vstupenek, šatna, lóže, galerie, pantomima, umělec, výstava, malíř, malba, kresba, portrét, krajina, štětec, tempera, freska, ateliér, ilustrace, sochař, socha, busta, pískovec, hlína, kov, sádra, odlitek, dláto, řezbář, dřevořezba, keramika, porcelán, váza, mozaika, bižuterie, truhlář, fotografie, hudba, píseň, noty, tón, zpěvák, sólista, hudebník, dirigent, skladatel, hudební skupina, pěvecký sbor, koleda, hymna, ukolébavka, hudební nástroj, buben, flétna, housle, piano / klavír, kytara, trubka, lidový kroj, film (akční, drama, animovaný, válečný, horor), scénář, program, natáčet film, kameraman, herec, filmová hvězda, premiéra, upoutávka, lístek / vstupenka, televize, hlasatel, reportér, přenos, pořad, rádio, zprávy, naladit stanici, vysílat živě

Hurvínek

Cíl: student se zdokonalí v poslechu a porozumění

Zadání: Studenti si 2x poslechnou nahrávku a odpoví na následující otázky. Nahrávku učitel pustí od začátku a zastaví v čase 3:47 (dále už to není potřeba). Video můžete shlédnout na tomto odkazu:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126666764-toulava-kamera/217562221500004/video/519428>

Nebo se na něho studenti i učitel mohou sami podívat a poslechnout (ve sluchátkách) po naskenování tohoto QR kódu. Soubor je ve formátu PDF i se zadáním pro studenty.

Slavná dřevěná dvojice se jmenuje: a) Spejbl a Hurvínek; b) Spejpl a Hrubínek; c) Slejbl a Churvínek

Kolik let je nezbednému synkovi? a) více jak 80 let; b) více jak 90 let; c) více jak 190 let

Kolik lidí je potřeba pro namluvení známých postaviček? a) žádný, postavičky jsou němé;

b) jeden člověk; c) dva lidi; d) deset lidí

Jaké oblečení měl „ušatý kluk“ původně na sobě? a) modré kraťasy a vínové kšandy; b) modré kraťasy a zelené kšandy; c) šedivé kraťasy a vínové kšandy

V jakém roce byl vyřezán první „taťulda“ (otec)? a) 1820; b) 1830; c) 1920; d) 1926

Kolik představení za rok stihnou odehrát? a) 160; b) 360; c) 250; d) 260

Řešení: a), b), b), b), c), d)

Večerníček

Cíl: student získá obecný přehled o české animované tvorbě

Zadání: Studenti přiřadí obrázky k daným pohádkám. Učitel může ke konci hodiny pustit studentům za odměnu nějaký díl.

Bob a Bobek – Králíci z klobouku

Maxipes Fík

Mach a Šebestová

Rákosníček

O krtkovi

Pohádky z mechu a kapradí

O loupežníku Rumcajsovi

Pat a Mat

Broučci

Dášeňka

Jája a Pája

O makové panence a motýlu Emanuelovi

Říkání o víle Amálce

Žofka ředitelkou ZOO

Obrázek 3 - Pohádkové postavy

Další varianta: Studenti si zvolí jeden druh večerníčku, doma se podívají na několik dílů a další hodinu převypráví ostatním spolužákům charakteristiku hlavních postav a o čem večerníček vlastně je.

Pat a Mat

Cíl: student se naučí mluvit o tom, co právě vidí

Zadání: Studenti se podívají na němý animovaný seriál Pat a Mat s tím, že učitel po svém uvážení pohádku po různých chvílích zastavuje a ptá se studentů, co se od posledního zastavení stalo nového.

Ukázku je možné provést na díle Pat a Mat – Akvárium. Odkaz na video a QR kód naleznete zde: <https://www.youtube.com/watch?v=c3PKd-eoPaA>

Další varianty: 1) Učitel může vybrat jakýkoliv jiný díl ze série Pat a Mat. Díl Akvárium je vhodné pustit po probrané lekci: Dům a bydlení. 2) Studentům se pustí tento díl znovu a oni se pokusí propůjčit svůj hlas postavičkám. Učitel opět rozdělí díl na několik částí a studenty prostrídává. Každý by si měl alespoň na chvíli vyzkoušet mluvit jako jedna z postav. Může se pustit i jiný díl ze série.

Článek o kultuře v ČR

Cíl: *student se stručně seznámí s kulturou v České republice, naučí se nová slova, procvičí si čtení*

Zadání: *Studenti přečtou texty o kultuře v ČR, nejlépe každý jednu větu (nebo část textu). Společnými silami se text přeloží. Poté se na základě článku pokusí vytvořit stručnou charakteristiku o kultuře ve své zemi. Učitel namátkou vybere pár studentů (nebo klidně všechny, podle počtu studentů ve třídě), kteří svůj výtvar přečtou česky nahlas.*

Text 1: Česká republika má mnoho lidových svátků. Jsou to Vánoce, Velikonoce, pálení čarodějnic a Mikuláš. Tyto slavnosti se dodržují obzvláště na venkově. V různých oblastech se však slaví jinak. Na Moravě se například nosí kroje při známém obyčeji, který se nazývá Jízda králů. Na Vánoce lidé jedí typická česká jídla jako jsou např. čočka, kapr, bramborový salát, rybí polévka. Na Velikonoce se peče beránek nebo různé mazance. Na českém venkově se také často pořádá zabíjačka, při které se dělají různé výrobky z vepřového masa. Znamé české jídlo je „knedlo vepřo zelo“. Knedlíky se však podávají i k jiným pokrmům, jako je například svíčková na smetaně apod. Znamým českým alkoholickým nápojem je pivo. Ve světě je Česká republika známá nejen výrobou piva, ale i jeho nadměrnou konzumací. Další důležitý alkohol pro Česko je slivovice, což je pálenka ze švestek. V České republice se velmi zlepšuje možnost ubytování. Můžeme bydlet v různých zařízeních od obyčejného kempu, až po luxusní hotely jako jsou například hotel Hilton nebo Four Seasons. Roste také obliba internetových rezervací přes služby Airbnb a Booking.com.

Text 2: Kulturní vyžití v České republice: Češi se považují za kulturní národ. Chodí do divadel a kin, na hudební festivaly, výstavy a muzikály. Nejznámější divadlo je Národní divadlo v Praze. Jednou z největších kulturních akcí je Pražské jaro, na kterém každoročně účinkují významní hudební umělci a orchestry z celého světa. V Čechách je nejoblíbenějším sportem fotbal a hokej, který sledují na stadionech a u televize tisíce lidí.

Kultovní a populární filmy

Cíl: *student se seznámí s českou filmovou tvorbou; naučí se převyprávění obsahu*

Zadání: *Učitel seznámí studenty s českými známými filmy a doporučí jeden z nich. Úkolem studentů je se na dohodnutý film podívat a na začátku další hodiny si učitel a studenti o daném filmu popovídají. Student by měl být schopen převyprávět obsah filmu.*

Anděl Páně 1, 2 (2005 · fantasy / komedie)

Fair Play (2014 · drama / sportovní film)

Habermannův mlýn (2010 · drama / romantický)

Kolja (1996 · melodrama / hudební komedie)

Marečku, podejte mi pero! (1976 · komedie)

Muži v naději (2011 · drama/romantický film)

Ostře sledované vlaky (1966 · komed. drama)

Pelíšky (1999 · komediální drama / drama)

Postřižiny (1981 · komedie)

Protektor (2009 · drama / romantický film)

Pupendo (2003 · komedie / drama)

S tebou mě baví svět (1983 · komedie)

Samotáři (2000 · komedie)

Slunce seno (jahody / a pár facek / erotika)

Šakalí léta (1993 · muzikál / komedie)

Teorie tygra (2016 · komedie / drama)

Teroristka (2019 · komedie / drama)

Tři veteráni (1984 · fantasy / dobrodružný)

Vratné lahve (2007 · drama / komedie)

Želary (2003 · drama /romantický film)

Ženy v běhu (2019 · komedie)

Další varianty: **1)** *Učitel rozdělí studentům za úkol více filmů. Studenti je mohou mezi sebou porovnávat. 2)* *Učitel se podívá na některý film se studenty o hodinu, film po úsecích stopuje a ptá se jich na děj.*

Píseň

Cíl: Student se naučí poslouchat a rozeznávat jednotlivá slova z písně

Zadání: Učitel stručně studenty seznámí se zpěváky, kteří se jmenují: Karel Gott a Leoš Mareš. Poté jim pustí píseň „Být stále mlád“ alespoň 2x, kterou nazpívali umělci spolu a rozdá jim text, který je uveden níže. Úkolem studentů je doplnit chybějící slova. Poté odhadnout, co je hlavním tématem písně (řešení: věk, stáří vs. mládí).

Další úkoly: 1) najít hovorová a nespisovná slova; 2) najít v textu všechny svátky; 3) rozklíčovat slova: vykat, dýza, fýza, gympl, čtvrtáci, MDŽ

řešení: vykání, diskotéka, fyzika, gymnázium, studenti čtvrtého ročníku, mezinárodní den žen

Zdroj: web i QR kód: <https://www.karaokearty.cz/texty-pisni/mares-leos/byt-stale-mlad-909085>

Karel Gott: (refrén)

Být stále mlád, to bych si přál

být stále mlád

Vzepřít se jednou pro vždy
kalendáři,

jen mládí, nikdy

Být stále mlád, zkouším to dál

být stále mlád

I přes ty známky času ve své
tváři,

být stále mlád.

Leoš Mareš:

Stala se mi taková zajímavá
novina,

pochopí to všichni, nejen moje
..... ,

šel jsem mezi lidi, náladu si
zvednout

a nějaká holka v tramvaji mě
pustila sednout,

no tak jsem hned volal známý,
musíme to probrat,

zvedla to její a nastal
ten obrat,

začala mně vykat, no musím si
vykat,

když v tom ve sluchátku
najednou slyším ji říkat,

je tu nějaký starý,
šel čekat ven před dům,

podle mě mu může být tak asi
27,

tak to jsem musel zasáhnout a
bránit svojí čest,

já jsem přece mnohem mladší,
je mi

Neboj se taky se tě to bude
brzy týkat,

dobrý den pane nebo pani,
začnou ti říkat.

Teď je podzim další,

už jsme zase starší

a už to bohužel bude jenom
.....

Karel Gott: ... refrén ...

Leoš Mareš:

Pamatuju jak jsme tenkrát
sázeli břízy,

pamatuju jak jsi začla chodit na
dýzy

jak jsme měli schůzky

co dostanem z fýzy

užívali jsme si prostě svojí
první mízy.

Když jsem vlez na gympl

a viděl čtvrtáky

řek jsem si co to je za
.....,

ty maj snad už baráky.

V těch mejch patnácti mi přišli
tak starý dvacetiletý,

ve dvaceti zas byli důchodci
třicetiletý.

Pak se časem trošku,
pozměnily role,

já mam zase, no ty vole.

Já už sakra pamatuju jak byla v
krámech láce,

kolik je to let, co jsem přišel
sem do práce?

Proč je zase olympiáda, vždyť
byla loni,

zas tam budou běhat, proč ten
čas tak honí.

A už je zase Silvestr, MDŽ a
Den matek,

Pankrác, Servác, Bonifác už
zas slaví svůj svátek.

Je to asi, co byl 1. Máj

a v pátek už vidim děti jak
vysvědčení maj.

Teprv včera jsme přece spolu
česali ovoce,

tak proč venku, proč
jsou zítra Vánoce?

Karel Gott: ... refrén ...

Jiří Žáček

Cíl: *student se seznámí se dvěma ukázkami od Jiřího Žáčka (českého spisovatele)*

Zadání: *Studenti si společně s učitelem přečtou (učitel postupně vyvolává) nejdříve jednu, poté druhou ukázkou. Učitel studentům vysvětlí neznámá slova. Studenti se poté pokusí svými slovy říci, o čem ukázky jsou (převyprávět příběh). Poté si společně obě ukázky přeloží.*

Doporučení: *první ukázka by se mohla objevit před bonusovým tématem Sprostá slova a vulgarismy. Na konci ukázky se vyskytují slova jako: flákač, hňup a budižkničemu, která se považují za urážku.*

Jiří Žáček - O kouzelném zrcadle

Pštros koupil na tržišti kouzelné zrcadlo a hned ho vyzkoušel:

„Pověz, kdo je v zemi zdejší ze všech pštrosů nejchytřejší?“

Zrcadlo se zakalilo a odpovědělo:

„Ty. A víš proč? Protože sis dokázal namluvit tu nejlepší, nejpilnější a nejhodnější pštrosici!“

Pštros nadmul hrud’:

„To rád slyším. Ještě mi pověz, kdo je v zemi zdejší nejhlupejší?“

„Tvoje žena,“ řeklo zrcadlo, „protože si vzala za muže toho největšího flákače, hňupa a budižkničemu!“

Ušaté torpédo

Ušaté torpédo vylétlo do světa jak malá chlupatá bláznivá kometa, ze dveří na dvorek, a už je za vraty, v parku se honilo s kluky a děvčaty, prolétlo jako blesk okolní ulice, prohnalo kocoury, vrabce a slepice, vymetlo kaluže, skočilo do písku – utíká za ním kluk a volá: Matýsku! Lidičky, pomozte, buďte tak laskaví, poproste strážníka, ať ho hned zastaví!

Ušaté torpédo se těžko zastaví, když mu svět připadá chutný a voňavý, když svět je zázračná rozkvetlá zahrádka

pro malá zvědavá ušatá štěňátka. Svět je tu na hraní – anebo k sežrání? To se pak živý tvor jen těžko ubrání, musí se rozběhnout, peláší, utíká a zvedne nožičku na botu strážníka, uhání, skotačí, koulí se, metelí, a svět je na hraní, a svět je veselý.

Ušaté torpédo se řítí po rynku, vrhlo se divoce na naši maminku. Maminka spustila: Šup domů nazpátek! Co já se nahoním bláznivých štěňátek! Kam pořád utíkáš? Zastyd’ se, hanbáři! Štěňátko olízlo maminku po tváři, a ta se usmála a řekla vesele: Toulavý čumáčku, je krásná neděle.

Doplňkový úkol k prvnímu textu: *studenti v textu najdou: třetí stupně přídavného jména a urážky*

Doplňkové úkoly k druhému textu: **1)** otázka na studenty: *Co je to ušaté torpédo?;* **2)** *studenti najdou všechna přídavná jména a přeloží si jejich význam (učitel jim pomůže)*

Lidské tělo, nemoci, u doktora

Základní slovní zásoba k tématu: lidské tělo, nemoci, u doktora

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdá uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdá uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdá předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdá pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Tělesný vzhled: postava, hlava, ramena, trup, břicho, záda, ruce, nohy, prso / ňadro, pupek, zadek / hýždě, podpaží, loket, předloktí, zápěstí, paže, dlaň, prst, stehno, třísla, koleno, kloub, podkolenní jamka, lýtko, holeň, nárt, chodidlo, kotník, pata, obličej, čelo, oči, obočí, řasy, víčka, nos, brada, tváře, chlupy, vousy, pleť, uši, zuby, piha, krk, šíje, bedra, hlas, ústa, rty, kost, páteř, lebka, žebra, jazyk, nehet, vlas

Uvnitř: srdce, tepna, žíla, céva, krev, žluč, jícen, hrtan, hltan, žaludek, játra, střevo (tlusté, tenké, slepé), žlučník, ledvina, slinivka, močový měchýř, nerv, mozek, mícha, plíce, průdušky, sval, kloub, šlacha;

Smysly: zrak, chuť, čich, hmat, sluch

Přídavná jména: malý, štíhlý, hubený, velký, silný, tlustý, úzký, kulatý, vysoký, široký, krátký, svalnatý, břichatý, vlasatý, kostnatý, blondatý, zrzavý, hustý, rovný, křivý, zahnutý, špičatý, dvojité, hranatý, učesaný, rozčuchaný, vrásčité, pihaté, opálený, zkažený, vytržený, zlomený, vymknutý

U lékaře: náplast, obvaz, pinzeta, zkumavka, rouška; antibiotika, kapky, prášek, pilulka, sirup, tableta; chirurgický zákrok, injekce, léčba, obklad, očkování, rentgen, sádra, transfúze; záchranka, nemocnice, poliklinika, porodnice, lékař, primář, lékárník, zdravotní sestra; alergie, angína, astma, cukrovka, chřipka, nachlazení, obezita, rakovina, salmonelóza, neštovice, rýma, osypat se, pupínky, zánět, průjem, zimnice, zvracení, být nastydlý, zdraví, smrt / zemřít; rána, jizva, modřina, popálenina, úžeh, křeč

Odborný komentář

Cíl: student se naučí popisovat děj, aniž by slyšel jakýkoliv rozhovor

Zadání: Učitel nejdříve pustí studentům video nahrávku v kuse. Poté ji pouští znovu, ale po uvážení nahrávku vždy zastaví a zeptá se někoho ze studentů, co se během sledování stalo. Poté pustí nahrávku dál a opět po chvíli zastaví. Pokračuje až do konce ukázky. Na závěr se zeptá jednoho studenta, aby mu převyprávěl znovu celý děj.

Zdroj videoukázky: <https://www.youtube.com/watch?v=qiwkcpMMF20>

Pracovní materiál se zadáním lze stáhnout z následujícího QR kódu:

Navazující úkol: Poté, co studenti zhlédnou ukázkou, utvoří libovolně početné skupinky a každá z nich vytvoří scénku na podobný princip (tedy pantomimou). Ostatní skupinky budou hádat, co se pacientům stalo a co se ve scénce odehrálo.

(Ostatní skupinky mohou hodnotit vtipnost, nápad a kreativitu svým hodnocením na stupnici od 1 do 10. Na výsledném počtu bodů se celá skupina domluví. Vyhrává skupina s největším počtem bodů. Učitel také hodnotí.)

Rozvička po ránu

Cíl: student se seznámí s klasickou dětskou písničkou, rozcvičí se, herní formou si zapamatuje části těla a obličeje.

Zadání: Všichni studenti se postaví a udělají si kolem sebe prostor alespoň na úroveň paží. Učitel seznámí studenty s písničkou (Hlava ramena kolena palce – text písničky níže), sám předvede celou sestavu, studenti ihned opakují po něm. Pokud studenti vědí, jak sestava vypadá, učitel pustí video (nebo sám písničku říká) a studenti podle slov sestavu provádějí. Aktivita je zaměřena na rozcvičení a rozproudění těla.

Další varianta: Aktivita se dá hrát i formou soutěže. Kdo se během písničky splete (ukáže na jinou část těla), vypadává. Kdo zůstane až do konce, vítězí.

Doporučení: 1) Tutu aktivitu se doporučuje zařadit na začátek hodiny, nebo při větší známce únavy u studentů. 2) Je lepší, pokud písničku i pohyby umí učitel sám. Lépe pak volí tempo vhodné pro studenty. 3) Pokud písničku učitel říká sám, je nutné s každou novou slokou zvyšovat tempo.

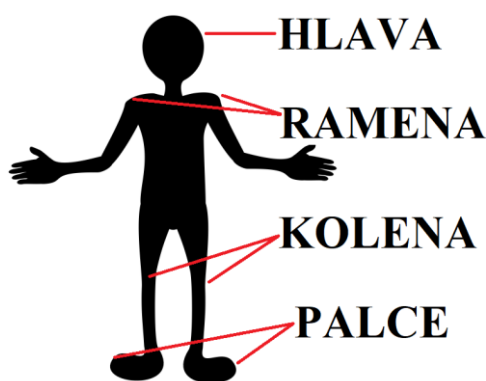
Zdroj: Písničku lze pustit na jednom ze dvou internetových odkazů, nebo ji lze pustit po naskenování QR kódu: https://www.youtube.com/watch?v=j_4qhWNpIJQ (písnička 0:04 – 1:16), <https://www.youtube.com/watch?v=xSCdWymIveE>

Text písničky:

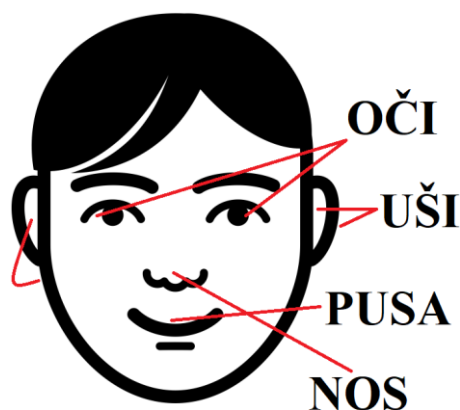
Hlava, ramena, kolena, palce,
kolena, palce, kolena, palce,
hlava, ramena, kolena, palce,
oči, uši, pusa, nos.

Doplňující úkol: V prvním odkazu (prvním QR kódu) je více lidových písniček. Video se proto dá použít k ukázce a naučení i jiných písní, které české děti i dospělí znají.

Obrázek 4 - Hlava, ramena, kolena, palce - postava

Obrázek 5 - Oči, uši, pusa, nos - obličej

Nápověda pro studenty: Pokud je písnička pro studenty nová, nebo chtějí mít nápovědu před sebou, mohou si naskenovat do mobilu výše zobrazený QR kód. Po stažení souboru studenti uvidí nápovědu v podobě výše zobrazených obrázků, textu a odkaz k puštění obou verzí této písničky.

Nemoci a onemocnění

Cíl: student získá přehled o častých nemocech, které se v ČR objevují

Zadání: Studenti správně spojí čarou výrazy (nemoci) z levého sloupce s popisem nemocí z pravého sloupce. Po zkontrolování cvičení (nebo i během něho) učitel může krátce ke každému onemocnění doplnit další informace. Například: čím se léčí, jak dlouho trvá, jaké jsou příznaky, jak se proti nemoci bránit.

Alergie =	zmnožení tukové tkáně.
Angína =	onemocnění, která se projevuje poruchou metabolismu sacharidů (cukrů). Vzniká důsledkem nedostatku inzulínu.
Astma =	průjmové onemocnění bakteriálního původu. Způsobuje ho bakterie Salmonella, která se do těla dostává ústy.
Diabetes, krátce cukrovka =	virová onemocnění projevující se vyrážkou a strupy na kůži. Většina lidí se nakazí již v útlém věku a prodělání choroby dotýcnému zajistí doživotní imunitu.
Chřipka =	přehnaná, nepřiměřená reakce imunitního systému organismu na látky, se kterými se běžně setkáváme v našem prostředí
Nachlazení =	chronické onemocnění dýchacích cest. Mezi běžné symptomy patří sípání, kašel, svírání na hrudi a dušnost.
Neštovice =	zánět krčních mandlí.
Obezita =	snadno šířitelné infekční onemocnění horních cest dýchacích, které postihuje zejména nos. Mezi symptomy patří kašel, bolesti v krku, rýma a horečka.
Rakovina, nebo též nádorové onemocnění =	soubor buněk rostoucí samostatně bez řízení organismu.
Salmonelóza =	vysoce nakažlivé virové onemocnění. Projevuje se horečkou, zimnicí, bolestí hlavy, kloubů a svalů.

Řešení:

Alergie = přehnaná, nepřiměřená reakce imunitního systému organismu na látky, se kterými se běžně setkáváme v našem prostředí.

Rakovina nebo též nádorové onemocnění = soubor buněk rostoucí samostatně bez řízení organismu.

Obezita = zmnožení tukové tkáně.

Chřipka = vysoce nakažlivé virové onemocnění. Projevuje se horečkou, zimnicí, bolestí hlavy, kloubů a svalů.

Angína = zánět krčních mandlí.

Diabetes, krátce cukrovka = onemocnění, která se projevuje poruchou metabolismu sacharidů (cukrů). Vzniká důsledkem nedostatku inzulínu.

Neštovice = virová onemocnění projevující se vyrážkou a strupy na kůži. Většina lidí se nakazí již v útlém věku a prodělání choroby dotýcnému zajistí doživotní imunitu.

Nachlazení = snadno šířitelné infekční onemocnění horních cest dýchacích, které postihuje zejména nos. Mezi symptomy patří kašel, bolesti v krku, rýma a horečka.

Salmonelóza = průjmové onemocnění bakteriálního původu. Způsobuje ho bakterie Salmonella, která se do těla dostává ústy.

Astma = chronické onemocnění dýchacích cest. Mezi běžné symptomy patří sípání, kašel, svírání na hrudi a dušnost.

Doplň názvy

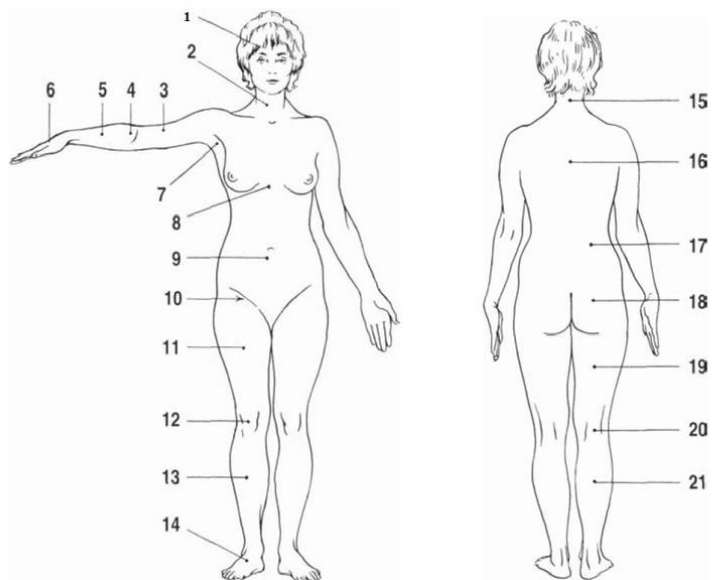
Cíl: student se seznámí se základními částmi lidského těla

Zadání: Učitel rozdá studentům natištěné postavy člověka. Studenti samostatně doplňují názvy částí těla k číslům. Mohou používat nápovědu ve formě slovíček z prvního cvičení u tohoto tématu. Cvičení je možné udělat také formou soutěže, stanoví se čas, studenti ale nesmí používat žádné nápovědy.

Obrázek lze stáhnout z následujícího odkazu: <https://uloz.to/!aHDuiCOCluaL/lidske-telo-1-jpg>

Nebo si ho lze také stáhnout jako pracovní list z tohoto QR kódu:

Obrázek 6 - Lidské tělo

Řešení: 1 hlava, 2 krk, 3 paže, 4 loket, 5 předloktí, 6 ruka, 7 podpaží, 8 hrudník, 9 břicho, 10 slabina (trísla), 11 stehno (přední část), 12 koleno, 13 bérce (holeň), 14 nárt z vrchu / chodidlo ze spodu, 15 šíje, 16 záda, 17 bedra, 18 hýždě, 19 stehno (zadní část), 20 podkolenní jamka, 21 lýtko

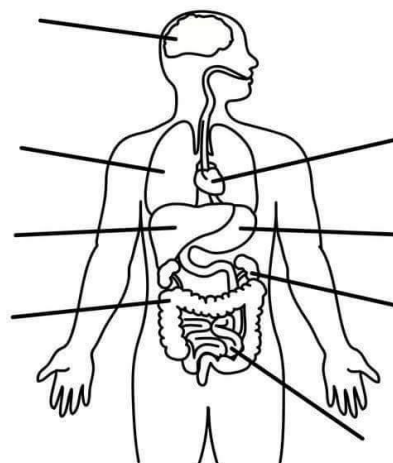
Doplň názvy 2

Cíl: student si upevní slovní zásobu v oblasti vnitřních orgánů člověka

Zadání: Učitel rozdá studentům natištěný materiál – člověka a jeho vnitřnosti. Studenti samostatně doplňují názvy částí vnitřnosti. Mohou používat nápovědu ve formě slovíček z prvního cvičení u tohoto tématu.

Řešení: (zleva) mozek, plíce, játra, tlusté střevo; (zprava) srdce, žaludek, ledviny, tenké střevo

Obrázek můžete stáhnout jako soubor PDF ve formě pracovního listu pro studenty z následujícího QR kódu:

Obrázek 7 - Vnitřnosti člověka

Nebo ho lze stáhnout z následujícího odkazu: <https://uloz.to/!DQunlPaQyN2j/vnitrnosti-cloveka-jpg>

Hlava

Cíl: studenti si ucelí slovní zásobu v dané oblasti

Zadání: Učitel přistoupí k tabuli a namaluje obrys hlavy. Potom se ptá studentů, co všechno se na obličejí nachází. Studenti odpovídají postupně, nepřekřikují se, hlásí se. Vždy, když student řekne správnou část obličeje, učitel ji na tabuli do obrysu hlavy přimaluje. Učitel se snaží všechny části hlavy přehánět, aby na konci vznikl vtipný obličej, nebo dokonce monstrum. Celé cvičení se provádí bez slovníku. Pro zopakování nebo při velkém počtu studentů se může nakreslit i více hlav. Studenti mohou u tabule učitele také vystřídat.

Kreslíme postavy

Cíl: student se naučí slovní spojení v oblasti tělesného vzhledu

Zadání: Učitel postupně kreslí postavu. Vždy, když nakreslí nějakou část těla, vyvolá studenta, který řekne, co právě učitel namaloval a přidá k tomu i přídavné jméno (podle toho, jak danou část učitel nakreslil). Příklad: pokud učitel namaluje vlasy, student například řekne: „Teď jste namaloval dlouhé, kudrnaté vlasy.“

Další varianty: 1) Postavu může jít kreslit i sám student a vyvolávat své spolužáky, aby mu řekli, co právě a jak u tabule namaloval. 2) Celá aktivita se může provést i obráceně. Tedy že student (učitel) kreslí to, co mu ostatní studenti řeknou. Ke každému podstatnému jménu ale musí přidat rovnou i nějaké přídavné jméno. Tedy například: kudrnaté vlasy, špičaté uši, křivé zuby, dlouhý nos, velké čelo, buclaté tváře atd. Učitel při této aktivitě pobízí k diskusi nad navrhovanými částmi těla.

U doktora

Cíl: student si prověří získané znalosti v oblasti lidské tělo a zdraví v praxi

Zadání: Studenti dostanou papírky, na kterých budou napsány nemoci nebo zranění. Ti, na které se papírek nedostane, nebo je učitel zvolí, budou postupně lékaři. Sehraje se scénka, kdy pacient půjde se svým problémem k lékaři a ten by měl být schopný problém pochopit a navrhnout adekvátní léčbu. Celý rozhovor se může odehrát u fiktivního lékaře v cizině, který nerozumí vaší rodné řeči, ale váš společný dorozumivací jazyk je pouze čeština.

Problém č.1: Bolest zubů na dvou místech. Asi kaz. Jeden zub bolí vpravo nahoře a druhý vlevo dole.

Problém č.2: Bolest v krku, pravděpodobně horečka. Teplota nebyla měřena. Pocit oslabenosti. Začíná bolet hlava a klouby.

Problém č.3: Stoupnutí na hřebík. Nelze došlápnout na nohu. Noha opuchá.

Problém č.4: Velká rýma, nelze pořádně dýchat. Opuchají oči.

Problém č.5: Po celém těle vyskákaly pupínky. Svědí to. Pupínky začínají být červené.

Problém č.6: (Telefonický rozhovor s lékařem). Sáhnutí si na rozpálenou plotýnku, hrozně to pálí a bolí.

Problém č.7: Při krájení jsem se řízl do prstu. Krev nechce přestat téci.

Další varianta: Učitel nechá studenty, aby si sami vymysleli nemoc, nebo zranění. Pokud chce, může jim určit pouze oblast, které by se zranění či nemoc měla týkat. Například: hlava, horní končetiny, trup atd.

Město, orientace v prostoru

Základní slovní zásoba k tématu: město, orientace v prostoru

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdá uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdá uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdá předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdá pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Slovíčka pro město: vesnice, (hlavní) město, velkoměsto, banka, divadlo, kino, hospoda, kavárna, restaurace, hotel, knihovna, lékárna, nemocnice, poliklinika, obecní úřad, obchod, supermarket, obchodní dům, nákupní centrum, pošta, radnice, spořitelna, soud, škola, školka, univerzita, cirkus, továrna, staveniště (stavba), kostel, hrad, zámek, čerpací stanice (benzinka), informační centrum, most, náměstí, fontána, čtvrť, sídliště, panelák (panelový dům), kanceláře, dům, ulice, dálnice, přechod, kruhový objezd, tunel, zastávka, slepá ulice, křižovatka, auto, autobus, metro, loď, tramvaj, trolejbus, taxi, nádraží, elektrárna, letiště, vyhlídka, hřiště, houpačky, prolézačky, policie, hasiči, parkoviště, parkovací dům, vila, park, auto opravna, tržnice, stánek, lavička, chodník, pěšina, řeka, posilovna, rybník

Slovíčka pro orientaci: rovně, vzad, vpravo (doprava), vlevo (doleva), zatočit / zahnout / odbočit, vrátit se, otočit se, jít, běžet, couvat, vyjet, zajet, objet, přejet, přejít, podívat se, vylézt, slézt, podlézt, obejít, naproti, vedle, místo, za, u, před, kolem, mimo, blízko, daleko, nahoře, dole, uprostřed, vejít dovnitř

Slepec a navigátor

Cíl: student se naučí pohybovat podle pokynů

Zadání: Studenti si upraví třídu tím způsobem, že různě přemístí stoly a židle po celé učebně tak, aby se mezi nimi dalo chodit. Studenti si utvoří dvojice. Jeden z nich si zaváže oči, nebo si je zavře a překryje dlaněmi. Ten, který vidí, dává pokyny tomu, který nevidí. Snahou navigátora je, aby jeho „slepec“ nenaboural do jiného studenta, nevrazil do stolu ani židle. Za každé nabourání si přičtou bod. Po 2 minutách se dvojice vymění. Dvojice s nejmenším počtem bodů (naražení do něčeho) vyhrává. Slepec nesmí stát na místě déle než tři vteřiny.

Doporučení: Učitel pomáhá s organizací herní plochy (aby hřiště nebylo příliš složité). Doporučuje se studenty upozornit, že při nedbalosti a naschválech budou jako dvojice diskvalifikováni (kvůli bezpečnosti).

Další varianty: **1)** Tato aktivita se dá hrát i venku v přírodě. Místo lavic a židlí se použijí stromy, keře a jiné věci, záleží na lokaci. **2)** Pro starší studenty je připravena těžší varianta, kdy jeden navigátor naviguje zároveň dva slepce. Opět si počítají trestné body za jakoukoliv srážku. Vystřídají se opět všichni (každý z trojice bude jednou navigátor a dvakrát slepec). Čas na jednu výměnu je pouze jedna minuta.

Procházka po městě (1 – 3)

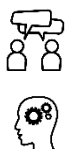
Cíl: student se naučí orientaci ve městě, naučí se pohybovat podle pokynů

Obecné zadání pro následující 3 cvičení: *Studenti si utvoří dvojice. Alespoň jeden z každé dvojice si stáhne mapu pomocí uvedeného QR kódu do svého mobilu (lépe tabletu). Pokud je k dispozici barevná tiskárna, může učitel studentům do dvojice barevnou variantu vytisknout (místo mobilů). Obrázek města lze také stáhnout z tohoto odkazu: <https://uloz.to/!4HER4t6CyiIz/mesto-mapa-barevna-jpg>*

Obrázek 8 - Barevná mapa města

Na mapě naleznete: šedá = cesta, modrá = řeka a rybník, hnědá = pěšina (pouze pro chodce, auta ne); ve městě se nachází: domy, vily, panelové domy, továrny, parkoviště, školy, posilovny, lékárny, obchody, kanceláře, divadla, obchody, podzemní garáže, autobusové zastávky, restaurace, parky, lesy, staveniště, knihovny, opravny automobilů, prolézačky, lavičky, stromy, rybník, řeka, most, hrad, banka, kostel, autobusové nádraží, informační centrum, tržnice se stánky, policie, fontána, poštovní auto, fotbalové hřiště, cirkus, čerpací stanice, plavecký bazén

Zadání 1: *Studenti si vezmou před sebou mapu (ať už barevně natištěnou, nebo na displeji svého mobilu). Jeden z dvojice si určí libovolnou barvu. Druhý z dvojice „zapíchne prst“ do mapy kamkoli na cestu a čeká na instrukce. Úkolem prvního je navigovat toho druhého tak, aby navštívil všech šest míst prstem na mapě. První cestu volí podle svého uvážení. Celou cestu druhý vypráví příběh. Vždy, když dorazí na jeden z šesti bodů, druhý vymyslí, proč tam šel, co tam dělal a co se mu stalo. Poté se pokračuje k dalšímu bodu. Mini příběhy by na sebe měly navazovat, aby na konci vznikl jeden dlouhý příběh o putování po městě. Po navštívení všech šesti míst se studenti prohodí. Při výměně se zvolí jiná barva, aby se cesta neopakovala. Učitel se prochází po třídě, radí studentům a poslouchá části příběhů.*

Zadání 2: *Studenti mají před sebou mapu. Učitel jednomu z dvojice rozdá jeden z následujících lístečků tak, aby druhý nevěděl, co je na něm napsáno. První naviguje druhého takovým způsobem, aby navštívili místa přesně tak, jak jsou napsaná popořadě. Studenti mají zakázáno použít 2x za sebou stejný pokyn. Je potřeba využívat synonym a popisu. Dbají na to, jestli jdou pěšky, nebo jedou autem. Navigovaný student na konci vymyslí příběh na to, co navštívil (proč daná místa navštívil, co tam dělal, s kým atd.). Jedno místo může z příběhu vynechat. Po skončení si druhý student dojde k učiteli pro nový papírek. Po uvážení se na konci mohou některé příběhy říkat nahlas pro všechny.*

Poznámka pro učitele: 1) Doporučuje se vytisknout všechny trasy alespoň 3x pro dostatečný počet pro studenty. 2) Učitel si může vymyslet a vytisknout své trasy, případně některé ze seznamu vynechat.

Trasa 1: (autem) fialová škola – cirkus – most – žlutý parkovací dům – oranžová banka – informační centrum – světle modrá restaurace – fotbalové hřiště – tmavě modrý dům u rybníka

Trasa 2: (pěšky) růžová nemocnice – oranžové auto – světle modrá policie – zelený panelový dům – červená posilovna – fialový hrad – zelená policie – tmavě modrá benzinová pumpa – žlutá škola

Trasa 3: (autem) tmavě modré staveniště – fialová továrna – most – oranžová vila – cirkus – most – oranžová banka – červená lékárna – fialová knihovna – tmavě modré divadlo – světle modrá policie

Trasa 4: (pěšky) fialový hrad – fotbalové hřiště – světle modré staveniště – růžové prolézačky – tmavě modré staveniště – světle modrá továrna – růžová nemocnice – most – zelené divadlo – žlutý dům

Trasa 5: (autem) oranžový panelový dům – autobusové nádraží – žlutý plavecký bazén – zelený panelový dům – zelená autobusová zastávka – žlutý parkovací dům – nemocnice – most – červený dům

Trasa 6: (pěšky) červený stánek – růžová fontána – informační centrum – růžové auto pošty – banka – červené auto na parkovišti – zelený panelový dům – červená posilovna – rybník – tmavě modrý dům

Trasa 7: (autem) zelená policie – bezbarvá restaurace – růžové prolézačky – žlutá kancelář – červená oprava aut – tmavě modré staveniště – světle modrá policie – fialový panelový dům – čerpací stanice

Trasa 8: (pěšky) tmavě modrá kancelář – světle modrá policie – žlutá škola – kostel – fialový stánek – růžové prolézačky – červené auto na parkovišti – most – žlutý dům – cirkus – most – růžová nemocnice

Trasa 9: (autem) černá továrna – fialová továrna – banka – bezbarvá lékárna – světle modré staveniště – zelená policie – žluté auto na parkovišti – čerpací stanice – tmavě modré divadlo – žlutá kancelář

Trasa 10: (pěšky) bezbarvá posilovna – fialová továrna – růžové auto pošty – informační centrum – fontána – červený stánek – světle modré staveniště – červená posilovna – fotbalové hřiště – hrad

Zadání 3: *Oba z dvojice si vymyslí libovolnou trasu, nemusí se nutně řídit barvami. Na přípravu mají 3 minuty, navzájem si trasu neukazují. Celou trasu si napíší! Ve své trase musí použít minimálně 10, maximálně 20 pokynů. Po uplynutí času se jeden z dvojice chopí vysvětlování tomu druhému: kde zrovna začíná, kudy jde, kde a jak má zahrnout. Důležité je, aby se druhý na mapu pouze díval, nikam prstem neukazuje. Na konci se první zeptá druhého, ať mu ukáže místo, kde právě stojí (kam ho první donavigoval). Pokud druhý svoji polohu uhodne, vymění si role. Pokud ne, první naviguje znovu od začátku s tím, že druhý si už prstem ukazuje, kudy jde, aby zjistil, kde udělal chybu.*

Poznámka pro učitele: Pokud jsou studenti starší a šikovni, je dobré říci, aby používali pouze slova typu: „Jdi rovně, na křižovatce doprava, druhou odbočkou doleva, otoč se a jdi zpět na křižovatku atd.“ Tedy aby se vyhýbali popisu toho, co vidí okolo a kolem čeho jdou (což usnadňuje orientaci).

Hromadná navigace

Cíl: student se naučí základním navigačním pokynům

Zadání: Učitel si před hodinou, nebo během samostatné práce studentů nakreslí mapu města na tabuli. Mapa stačí stručná, místo staveb kreslit obdélníčky s popisem uvnitř toho, co znamenají. Každý obdélníček může označovat jinou stavbu. (obchody, obytné domy, parkoviště, parky, nádraží atd.) Důležité jsou také cesty, křižovatky, kruhové objezdy. Až bude s mapou hotov, vybere jednoho studenta, který půjde k tabuli. Tento student si vezme do ruky křídlo (nebo ukazuje prstem) a položí ji libovolně do mapy. Ostatní studenti popořadě diktují (například podle lavic), kam se má dotyčný u tabule posunout. Každý student říká jen jeden navigační povel. Pokud ve svém povelu student zmíní jednu z nakreslených staveb, musí k tomu říci příběh, proč danou „stavbu“ člověk u tabule navštívil. Měly by se střídát povely typu: jdi rovně, na křižovatce doprava, na kruhovém objezdu druhým výjezdem atd. s povely: „Jdi do parku, protože nejsi sportovec a potřebuješ si odpočinout na lavičce.“, „Běž do obchodu, kup si tam nové boty, budeš dnes hodně chodit“, „Z posilovny to vezmi rovnou do cukrárny, která je hned naproti, abys vypocené kalorie znovu nabral.“ atd. Učitel celou akci sleduje, napomáhá studentům se slovíčky a pokud se mu nějaký povel nelíbí, vybídne studenta, aby vymyslel povel nový.

Doporučení: 1) Podle počtu studentů diktuje každý 1x, 2x, maximálně 3x. 2) Studenti u tabule se střídají, pro přehlednost se mohou využít barevné křídly a porovnat tak na konci aktivity trasu s ostatními. 3) Nedoporučuje se během jedné hodiny, aby u tabule byl každý student. Aktivita je časově náročná a zabrala by tak klidně i celou hodinu.

Souboj obyvatel

Cíl: student se naučí argumentovat a obhajovat si názory

Zadání: Studenti se rozdělí do dvou skupin podle toho, jestli by jednou chtěli žít ve městě, nebo na vesnici. Obě skupiny sedí naproti sobě tak, aby student z jedné skupiny viděl na celou skupinu druhou. Cílem aktivity je vyvolat diskuzi nad tím, jaké výhody či nevýhody má vesnice i město. Učitel do diskuze vstupuje a pomáhá ji řídit. Pokud některý ze studentů jen sedí a mlčí, učitel se ho zeptá na jeho názor. Je vhodné, aby se každý v této aktivitě dostal ke slovu.

Další varianty 1) Učitel náhodně rozdělí studenty na dvě stejně početné skupiny. Jedné zadá, že má obhajovat vesnici, druhá má obhajovat město (i přesto, že ve skutečnosti mohou mít jiný názor). Studenti se touto aktivitou naučí dívat se na věc z jiného pohledu. Učitel může opět do diskuze vstupovat a pomáhat s její organizací. 2) Učitel opět rozdělí studenty do několika skupin podle toho, kolik se vymyslí nových míst k životu. Přidat se může například život: ve vesmíru, pod vodou, na pustém ostrově, v pralese, hluboko pod zemí, velkoměstě, maloměstě atd. Záleží na fantazii učitele nebo studentů. Po uvážení učitele a množství lokací se zvolí buď hromadná diskuze mezi všemi aktéry, nebo se spíše pak doporučuje rozdělit skupinky vždy tak, aby mezi sebou diskutovaly dvě, maximálně tři skupiny. Po stanoveném čase se skupiny mezi sebou prostřídají.

Dům a bydlení

Základní slovní zásoba k tématu: dům a bydlení

Zadání: Učitel vybere jednu z uvedených variant: **1)** Učitel studentům rozdá uvedená slovíčka s již hotovým překladem do jejich rodného jazyka. **2)** Učitel rozdá uvedená slovíčka pouze v českém jazyce a formou hry se studentů ptá, co by dané slovo mohlo znamenat, studenti si sami překlad napíší. **3)** Učitel rozdá předem pouze česká slovíčka a studenti si je sami přeloží. Učitel ale vždy zkontroluje, jestli studenti slovíčka přeložili správně. **4)** Učitel rozdá pouze česká slovíčka a ptá se studentů, kterým slovům nerozumí (tato varianta je doporučována spíše pro starší studenty na vysoké škole).

Slovíčka: dům, panelový dům (panelák), byt, vila, chata, hotel, hostel, stan, karavan, mrakodrap; poštovní směrovací číslo (PSČ), fasáda, zeď, zdi, roh, klíč, přízemí, patro, schody, výtah, vchod, zvonek, zvon, zahrada, sad; předsíň, chodba, sál, místnost, (obývací, dětský) pokoj, pokojíček, ložnice, koupelna, kuchyň, jídelna, pracovna, sklep, sklípek, půda, prádelna, spíž, skleník; komín, střecha, balkón, garáž, terasa, přístřešek, okna, parapet, dveře; garsonka, jednopokojový (vícepokojový) byt, s příslušenstvím, zařízený byt, vlastní byt; botník, rohožka, vestavěná skříň, věšák; dřez, trouba, sporák, kuchyňská linka, lednička, mikrovlnná trouba (mikrovlnka), mrazák, odpadkový koš, vodovod; sprchový kout, vana, pračka, sušička, umyvadlo, kohoutek, záchod, radiátor; nábytek, obývací stěna, gauč, křeslo, pohovka, sedačka, (jídelní) stůl, židle, komoda, konferenční stůl, lavice, police; postel, pracovní / psací stůl, šatník, noční stůl; deka, peřina, polštář, lampa, lustr, obraz, počítač, televizor (televize), váza, záclony, žaluzie, tapety, koberec, zrcadlo, vysavač, vypínač, elektrická zásuvka, ústřední topení, krb, kamna; bydlet v pronájmu, majitel bytu, nájemné, nájemník, obývat, pře/při/od/stěhovat se, podnájem; rezervace hotelu, přenocovat, pokojská, recepční, odhlásit se, ubytovat se, vyplnit formulář, vzít klíč od pokoje, zamluvit si pokoj; dřevěný / cihlový dům

Vysněný dům

Cíl: student se aktivně naučí používat slovní zásobu na téma dům a bydlení

Zadání: Učitel se zeptá studentů, jak by měl vypadat jejich vysněný dům. Na přípravu jim nechá kolem pěti minut. Po uplynulé době učitel vyvolává studenty a nechá je vyprávět o jejich vysněném domě. Učitel se studentů doptává. Ve vyprávění by měly zaznít doplňující otázky typu: Na jakém místě by měl dům stát? Měl by s někým sousedit, nebo stát na samotě? Kolik by měl mít místností? Kolik lidí a zvířat by v něm mělo bydlet? Jakou barvu by měl dům mít? Co všechno by se ještě mělo v (obývacím pokoji, ložnici, koupelně, kuchyni, ...) nacházet za vybavení? Pořádaly by se v něm večírky, oslavy a proč? Jak by měla vypadat zahrada okolo? Kdo by se staral o chod a fungování celého domu? Na konci vyprávění jednoho studenta se může dát prostor pro dotazy ostatních studentů. O tom, že si studenti mají připravit otázky na vyprávěcího, je učitel informuje na začátku celé aktivity.

Tato aktivita se také může zadat studentům ve formě slohového cvičení jako domácí úkol na minimálně 250 – 300 slov.

Další varianta: Následující varianta se doporučuje použít, pokud je více studentů ve skupině, málo času, nebo jsou studenti zdatnější ve slovní zásobě na téma dům, bydlení a vybavení domu. Učitel se studentů místo celého vysněného domu zeptá na jejich vysněnou: ložnici, zahradu, koupelnu, pracovnu, kuchyň, chodbu atd. Zkrátka každému studentovi je přidělena jedna místnost, kterou má vybavit podle svých představ. Při této aktivitě se dbá na detaily.

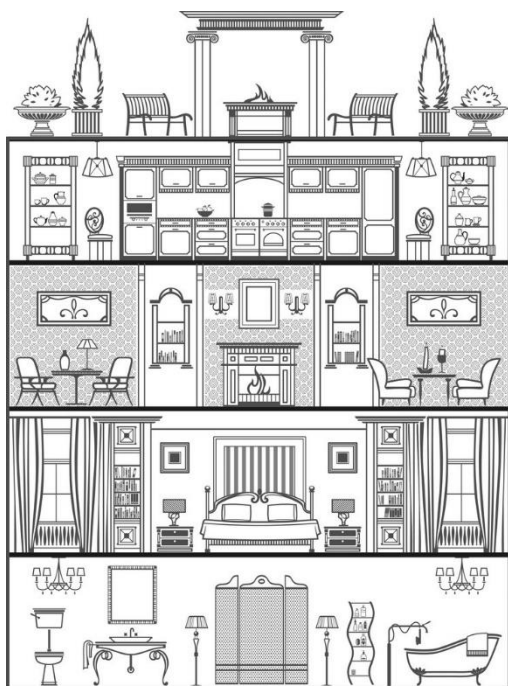
Průřez domu

Cíl: student se naučí popisovat dům, jeho vybavení a porovnávat styly domů

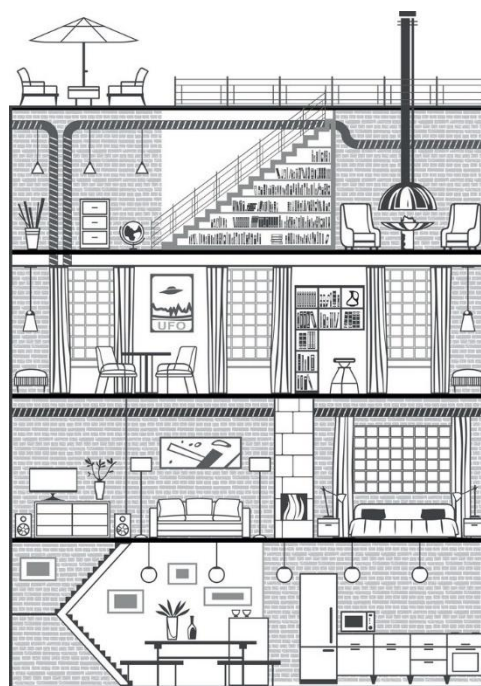

Zadání: Učitel rozdá všem studentům dva obrázky průřezu domu (obrázky viz níže). Obrázky nemusí být nutně přes celý papír, oba stačí vytisknout společně na formát A5, nebo si je studenti mohou stáhnout do svého mobilu či tabletu a pracovat s ním. Úkolem studentů bude popsat místnosti a vybavení v obou domech. Učitel vždy vyvolá jednoho studenta, vybere mu místnost a student řekne, co je to za místnost a vyjmenuje veškeré její vybavení. Poté studenti porovnají obrázky mezi sebou. Najdou rozdíly, které mezi těmito domy jsou. Např.: styl domů, vybavení stejných místností v obou domech (porovnají mezi sebou ložnice, kuchyně, pokoje atd.), jaké místnosti jsou navíc, ... Poté se studenti zamyslí, který z těchto dvou domů by si raději koupili a proč. Kdyby někteří nechtěli ani jeden dům, tak co by se konkrétně muselo změnit, aby si daný dům již koupili. Učitel se během celé aktivity studentů doptává na různé otázky.

Obrázky lze stáhnout z tohoto odkazu, nebo si je studenti mohou stáhnout do svého mobilu z následujícího QR kódu: <https://uloz.to/!2QWk8UCNTx8h/2-prurezy-domu-pdf>

Obrázek 9 - Průřez domu 1

Obrázek 10 - Průřez domu 2

Další varianty: Učitel rozdá studentům obrázky a formou soutěže se jich ptá, jaký počet určitých věcí se na obrázcích nachází. Např.: kolik je na obrázku: židlí, lustrů, křesel, postelí, obrazů, rostlin, závěsů, krbů atd. Studenti během soutěže nesmí používat slovníky **1)** Soutěž může být ve formě skupin, kdy se studenti postaví do řady za sebe (každá řada = skupina). Učitel celou dobu promítá zároveň oba obrázky na plátno, které je před studenty. Učitel zadá otázku, první v řadě odpovídají. Kdo správně odpoví jako první, získává pro své družstvo bod a řadí se na konec své řady. Družstvo s nejvíce body vyhrává. **2)** Soutěž může probíhat také individuálně. Učitel rozdá každému studentovi papírek se seznamem věcí, které má na obrázcích najít. Na povel studenti začínají hledat napsané věci a píšou k nim jejich počet. Kdo najde všechny věci a napíše k nim jejich počet, odevzdává papírek učiteli. Kdo odevzdal jako první a má správné výsledky, vyhrává. Vyhrát může i několik studentů (např.: prvních pět správných výsledků).

Učitel si seznam věcí a jejich počet sám předem připraví. Platí k oběma verzím soutěží.

Osmisměrka

Cíl: student si procvičí a upevní slovní zásobu pomocí hry

Zadání: Učitel rozdá každému studentovi natištěnou osmisměrku. Na povel studenti začínají hledat slova v osmisměrce a vyškrtávat je ze seznamu. Zbylá písmenka napíší nad osmisměrku, a tím dokončí tajenku. Nejrychlejší ze studentů vyhrává. Začátek tajenky zní: Nedílnou součástí každého domu na vesnici je: Učitel před zahájením aktivity studenty upozorní, že slova mohou vyškrtávat všemi osmi směry.

Osmisměrka je k dispozici ke stažení přes QR kód v formátu PDF, nebo na tomto odkazu jako JPEG: <https://uloz.to/!yfkaz81NMIyD/osmismerka-dum-a-bydleni-jpg>

Řešení: řešení tajenky je: ZAHRADA.

Nedílnou součástí každého domu na vesnici je:

BYT
ROH
SAD
SÁL
KOUT
OKNO
ZVON
DVEŘE
NÁKUP
TROUBA
PŘEDSÍŇ
PODMĚST
ROZBITÍ
GARSONKA
PRONÁJEM
MRAKODRAP
POKOJÍČEK
MIKROVLNKA
PŘÍSTŘEŠEK

Další úkol: Učitel počká, dokud tajenku nevyplní většina studentů. Po zjištění, že výsledek osmisměrky je ZAHRADA, se učitel ptá studentů, co všechno můžou na zahradě vidět a potkat. Tím plynule naváže na opakování (získání nové) slovní zásoby na téma zahrada a okolí domu.

Obrázek 11 - Osmisměrka - Dům a bydlení

Architekti

Cíl: student se naučí spolupráci ve skupině

Zadání: Učitel rozdělí studenty do skupin. Každé skupině dá jeden prázdný list formátu A4 a přiřadí jim jednu místnost (obývací pokoj, ložnice, koupelna, chodba, dětský pokoj, kuchyň atd.). Úkolem skupiny je vybavit místnost, tedy nakreslit, co všechno a kde se v ní nachází. Důležitým prvkem je také domluva napříč skupinami. Musí se totiž domluvit na tom, kde budou dveře z jedné místnosti do druhé, nebo alespoň na chodbu. Do všech místností se bude muset dát vejít skrz dveře, žádný papír se nesmí překrývat. Studenti však mohou papír libovolně stříhat (výsledná místnost by však neměla být menší než formát A5). Po uplynutí 7 – 10 minut musejí složit skupiny dohromady celý byt a představit svoji místnost ostatním skupinám.

Další úkol: Po složení celého bytu (od všech skupin ze všech papírů) mají studenti možnost dohromady udělat ještě nějaké úpravy tak, aby alespoň většina byla s výsledným bytem spokojená.

Bonusové téma: Sprostá slova a vulgarismy

!!! UPOZORNĚNÍ !!!

Bonusové téma s názvem Sprostá slova a vulgarismy je doporučeno pouze pro osoby starší osmnácti let (18+). Pokud učitel zvolí toto téma do své výuky jako zpestření a rozptýlení, radím použít výrazy z každé sekce, které jsou před tímto symbolem, vlevo “↔”. Tedy slova, která nejsou příliš sprostá a vulgární. Slova více vpravo jsou sprostá, vulgární, pobuřující.

Základní slovní zásoba k tématu: sprostá slova a vulgarismy

Cíl: *student se seznámí se nejčastějšími sprostými slovy a vulgarismy, které jsou v České republice používány*

Zadání: *Učitel kreslí na tabuli postupně všechny sekce (které jsou vypsány níže) a vždy nahoru nad každou nakreslenou sekci napíše slušné výrazy, pod obrázek potom napíše ty sprosté. Pokud uzná za vhodné, uvede i příklady. Není nutností, aby učitel napsal všechna sprostá slova. Záleží na samotném učiteli, jaká slova zvolí, a také na věkové skupině jeho studentů.*

mužský pohlavní orgán, úd, penis, pind'a, pindík, pind'our ↔ kokot, čůrák

ženský pohlavní orgán, pochva, broskvička, lasturka, pipinka ↔ kunda, píča, pička

souložit, pohlavní styk, akt, spát (s kým) ↔ mrdat, jebat, šukat, šoustat, píchat, prcat, kurvit se

výstřik, stříkat → ejakulát, sperma (jedna je spermie), semeno ↔ mrdky

zadek, zadnice, zadeček, prdelka ↔ prdel, řiť

prsa, hrud' ↔ dudy, kozy, cecky

kráva, slepice, koza, husa, prostitutka ↔ píča, děvka, kurva, coura, štětka, zlatokopka, blbka, čubka, dylina, pipina, pipka, roštěnka, svině

vůl, osel, prase, blbec ↔ debil, kretén, imbecil, idiot, pičus, zmrld, hajzl, čurák, dement, koňomrd, kripl, lempl, sráč

homosexuál, gay (čti „gej“) ↔ buzerant, buzna, bukvice, teplouš, teplajzník, kuřbuřt, hulibrk

lesba ↔ lesbička, teplajzna

Další sprostá slova: hlupák, kravina ↔ feťák, smažka, poser, posera, sračka, pošuk, prsatice, úchyl, blbost, debilita, hovno

Sprostá přídavná jména: blbý, podělaný, prd ↔ debilní, dementní, zasraný, zkurvený, pojebaný

Sprostá slovesa: buzerovat, čůrat, podělat ↔ fetovat, chcát, pochcat se, posrat se, srát, nasrat, (z)kurvit

Když se něco nepovede: sakra, do prčic, ach né, ježiš (marja), proboha ↔ kurva, do prdele, do hajzlu

Najdi sprostá slova

Cíl: student se naučí rozpoznávat sprostá slova z audio-vizuálního materiálu

Zadání: Učitel pustí studentům jedno z níže uvedených videí. Úkolem studentů je uslyšet a zapsat všechna sprostá slova, která uslyší. Nahrávku učitel pustí 2x. Následně se studenty všechna sprostá slova rozebere. To znamená, že vysvětlí jejich význam a použije další příklady, kde by se dané sprosté slovo mohlo vyskytnout.

Poznámka: Pod každým videem jsou vypsána všechna sprostá slova. Nejdříve v původní vyřčené verzi, v závorce jsou pak v základním tvaru.

Video č. 1: Hudební videoklip z pohádkového prostředí.

Míra sprostých slov: 3/10

Název: Vojtaano - Budulínek vs. Galantní Jelen (Official Video)

Odkaz: <https://www.youtube.com/watch?v=RoekL9RJdPo>

Vyřčená sprostá slova: debilo (debil), prde (prd), prdelí (prdel), kurva, kozy, buzna (buzerant), pochcal se, posral se, nasral si mě (nasrat někoho)

Video č. 2: Video z hospodského prostředí. Video má i náboženský podtext.

Míra sprostých slov: 5/10

Název: Co je bůh? Obří píča!

Odkaz: <https://www.youtube.com/watch?v=BNEclgQFDNg>

Vyřčená sprostá slova: k hovnu (hovno), debili (debil), vole (vůl), kurva, píči (píča), pičky (pička)

Video č. 3: Ukázka z loutkového filmu. Film pustit v rozmezí 0:07 – 1:58.

Film je doporučován pro vysokoškolské studenty a starší.

Míra sprostých slov: 9/10

Název: Team America: Nejlepší projev - PÍČI, ČURÁCI a PRDELE

Odkaz: <https://www.youtube.com/watch?v=RryFdo9ZzIc>

Vyřčená sprostá slova: čuráci a čuráky (čurák), hloupí (hloupost), píči (píča), prdel a prdele, mrdaj (mrdat), posrat, sraček (sračky), vymrdat, se sráčem (sráč), od hoven (hovno)

Videa si také můžete zdarma stáhnout k offline prohlížení. Videa jsou uložena v souboru ve formátu (.rar). Je potřeba mít nainstalovaný program k rozbalování těchto souborů. Abyste stahovali zdarma, nezapomeňte kliknout na tlačítko „Stáhnout pomalu“. Odkaz na videa:

<https://uloz.to/!QbEW7ADCCBcq/tri-videa-obsahujici-sprosta-slova-rar>

Nebo si je můžete stáhnout do svého mobilu pomocí QR kódu. Videa jsou uložena v souboru ve formátu (.rar). Je potřeba mít nainstalovanou aplikaci k otevírání (.rar) souborů. Velikost souboru je celkem 33,6MB.

18+

Vyber správné sprosté slovo

Cíl: *student se naučí fráze, ve kterých se dají sprostá slova použít; naučí se správně sprostá slova skloňovat; naučí se nahradit sprostá slova slušnou variantou*

Zadání: *V tomto cvičení bude více úkolů. Za prvé studenti vyberou správný tvar sprostého slova tak, aby celá věta dávala smysl. Správnou variantu zakroužkují. Následně zkusí určit, co daný výraz znamená. Po skončení těchto úkolů studenti na závěr nahradí sprostá slova jinými (nesprostými), aby se smysl věty co nejméně změnil.*

Jdi do (prdel / prdele / prdelí / prdelky).

Všichni vědí, že se Lucie vyspala už s dvaceti kluky. Říkají o ní, že je (dívka / děva / děvka / děvky).

A (kurva / zkurva / kurvy / do kurvy), to se asi nepovedlo!

Franto, ty jsi ale (debíl / debyl / debýl / debil)! Proč si to všem řekl?!

Iva šeptá Janě: „Včera jsem viděla nahého Pavla. Ten má ale velkého (kokota / kokata / kakota)!“

Wau, podívej se, ta má ale velké (kúzlátka / kozy / kozičky / kozi)!

Včera byla na diskotéce jedna (píča / pýča / pičá / pyčá), která mi chtěla přebrat kluka.

Zase venku (čůrá / močí / chčije / stříká). To je ale (vykurvené / zkurvené / pokurvené) počasí.

Včera večer jsem slyšel své sousedy hlasitě (šukat / šoukat / šukát / šlukat).

Martin v metru: „Přestaň na mě už konečně sahat, ty (bazerante / blazerante / buzerante)!“

Řešení: *prdele, děvka, kurva, debil, kokota, kozy, pičá, chčije, zkurvené, šukat, buzerante*

18+

Najdi slušnou / sprostou verzi

Cíl: *student se naučí slušné i sprosté varianty výrazů běžně používaných mezi českou mládeží*

Zadání: *Učitel nejdříve napíše na papír (vytiskne) níže uvedené dvojice slov (sprostou a slušnou variantu). Každému studentovi dá jedno slovo či výraz. Úkolem studentů bude najít svoji druhou polovinu. Sprosté slovo hledá svoji slušnou verzi a naopak. Poté, co se všechny dvojice najdou, vysvětlí, co jejich slovo označuje a v jakých případech se může říci. Pro lichý počet studentů je na konci uveden výraz, který má další dvě varianty (tedy tvoří trojici).*

PENIS – ČŮRÁK

SAKRA – DO HAJZLU

HOMOSEXUÁL – BUZERANT

POCHVA – PÍČA

PRSA – KOZY

ČŮRAT – CHCÁT

BLBEC – LEMPL

PRŮJEM – SRAČKA

ZKAZIT (co) – PODĚLAT (co)

ZADEČEK – PRDEL

SOULOŽIT – ŠUKAT

ZLATOKOPKA – PROSTITUTKA – DĚVKA

Závěr

Diplomovou práci jsem věnoval tvorbě materiálů pro výuku češtiny jako cizího jazyka. Nejprve jsem se v teoretické části zabýval učebnicemi, shrnul jejich různé definice, nastínil historii, rozebral funkce, strukturu a didaktické zásady. Nedílnou součástí učebnic jsou cvičení, o nichž pojednávám v druhé polovině teoretické části. Podobně jako u učebnic jsem porovnal jejich definice, funkci, poté se věnoval jejich vlastnostem a charakteristice, nakonec jsem vypsals nejpoužívanější třídění u cvičení.

Celá praktická část je tvořena zásobníkem cvičení pro učitele a jejich výuku češtiny jako cizího jazyka. V práci jsou použita všechna cvičení, která jsem vytvořil pro výuku češtiny při zahraniční stáži na Moskevské státní pedagogické univerzitě (МПГУ). Spoustu z nich jsem ještě v zahraničí upravoval, podle použitelnosti, nedostatků a potřeb studentů tak, aby byla v praxi maximálně využitelná. Uvedené materiály pro výuku češtiny jsou již po úpravě a grafickém zpracování. Tvoří je devět témat, včetně jednoho bonusového – sprostých slov, které se takřka v žádném výukovém materiálu neobjevuje, což přidává na výjimečnosti a novotě této práce. Pokud sečteme všechna cvičení i s jejich dalšími variantami a doplňkovými úkoly, vyjde nám číslo přesahující hranici sta různých variant cvičení.

Zvláštní pozornost jsem také věnoval QR kódům, které se nachází napříč celou praktickou částí. Jejich úkolem je zpestřit výuku a vytvořit ji ještě více interaktivní. V dnešní době vlastní mobilní telefon takřka každý středoškolský i vysokoškolský student. Tato práce mimo jiné poukazuje na jednu z možností využití mobilních telefonů v praxi. Studenti si QR kód načtou pomocí bezplatné aplikace do svého mobilu, kde na ně bude čekat stránka se zadáním, příloženými soubory, obrázky, odkazy či videi. V případě, že studenti nemají přístup k internetu, se všechna cvičení, ve kterých je QR kód obsažen, dají plnit i bez nutnosti jejich použití.

Jsem si jist, že tato práce najde své uplatnění v praxi i do budoucna. Mimo učitelky Iriny Jevgeňjevny Pinchasik, která mě o zaslání hotové práce sama požádala, mohu cvičení využívat i já ve své praxi učitele. Spousta cvičení se dá totiž použít v jakémkoliv výuce cizího jazyka. A právě díky této variabilitě věřím, že bude inspirací pro další učitele, nejen pro ty, kteří vyučují češtinu jako cizí jazyk.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BEDNAŘÍK, M. *Problematika informační struktury učebnice fyziky*. In: Acta UPOL, Fac RN–Tom 69, Olomouc 1981, s. 225–241

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Jak psát "distančně"*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1681-6.

DOLEČEK, Josef, Zdeněk SKOUPIL a Miloš ŘEŠÁTKO. *Teorie tvorby a hodnocení učebnic pro odborné školství*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1975.

GJUROVÁ, Naděžda. *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky: metodika pro učitele*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-837-1.

HLADÍK, Petr. *111 nových her pro atraktivní výuku jazyků*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5840-4.

JANIŠ, Kamil a Edita ONDŘEJOVÁ. *Slovník pojmů z obecné didaktiky*. Opava: Slezská univerzita, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2006. ISBN 80-7248-352-8.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KLEMENT, Milan a Jiří DOSTÁL. *Teorie, východiska, principy a rozvoj distančního vzdělávání realizovaného formou e-learningu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5353-8.

KOMENSKÝ, J. A. et al.: *Vybrané spisy Jana Amose Komenského*. Svazek 1. Vydání 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. 450 s.

KUBEKOVÁ, Michaela. *Typy jazykových cvičení a jejich využití ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

KÜRTIOVÁ, Alica. *Fyzikální úlohy k rozvoji různých poznávacích operací*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

LEPIL, Oldřich. *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů: zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7.

MAŇÁK, Josef a Petr KNECHT, ed. *Hodnocení učebnic*. Brno: Paido, 2007. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-148-5.

MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.

NIKL, Jiří. *Metody projektování učebních úloh*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-230-5.

PETLÁK, E. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2004. 311 s. ISBN 80-89018-64-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.

PRŮCHA, Jan. *Učebnice pod lupou: teorie a analýzy edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Editor Josef Maňák, Dušan Klapko. Brno: Paido. 2006, 123 s. ISBN 80-7315-124-3.

PRŮCHA, Jan. *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-49-4.

RODROVÁ, Jana a Markéta VYMĚTALOVÁ. *Čeština pro cizince: jazykové hry*. Praha: [Jana Rodrová], 2018. ISBN 978-80-260-9252-0.

SÝKORA, Miloslav. *Učebnice: její úloha v práci učitele a ve studijní činnosti žáků a studentů*. Praha: EM-Effect, 1996. ISBN 80-900566-1-x.

ŠVEC, Vlastimil, Hana FILOVÁ a Oldřich ŠIMONÍK. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1365-6.

TOLLINGEROVÁ, Dana. *K teorii učebních činností*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis.

TUREK, Ivan. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania: [príručka pre učiteľov ZŠ a SŠ]*. Bratislava: Metodické centrum, 1997. ISBN 80-88796-49-0.

WAHLA, Arnošt. *Strukturní složky učebnic geografie*. Praha: SPN, 1983.

WAHLA, Arnošt. *Zeměpisné učební úlohy a jejich systémová analýza: kandidátská disertační práce*. Brno: UJEP Přírodovědecká fakulta, 1978. 198 l.: il, tabulky.

WEINHÖFER, Martin. *Metoda tvorby učebnic zeměpisu pomocí analýzy učebnic zeměpisu a RVP ZV*. Brno, 2011. Disertační práce. Masarykova univerzita.

ZUJEV, Dmitrij Dmitrijevič. *Ako tvoriť učebnice*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.

Elektronické zdroje

Cestování a dovolená

Češi mění směr dovolených. Chorvatsko bylo nečekaně sraženo Slovenskem [online]. Česko: idnes, 2016 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/dovolenkovym-kralem-cechu-uz-neni-chorvatsko-ale-slovensko.A160331_133224_eko-zahranicni_fih

Mapa Evropy [online]. Česko: uloz.to, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://uloz.to/!h1G2iiRJbzcp/mapa-evropy-materialy-pro-vyuku-cestiny-jako-ciziho-jazyka-jpg>

Počasí

Počasí [online]. Česko: english-time.eu, 2012 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: http://www.english-time.eu/english-club/soubory/jazykove-aktivity-uroven-2/the-weather-pocasi/horko-nebo-zima_worksheet.pdf

Profese

Povolání [online]. Česko: dum.rvp, 2009 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/povolani-2.html>

Povolání [online]. Česko: dum.rvp, 2009 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/povolani-6.html>

Obchod

CHALOUPKOVÁ, Tereza. *Nákupy – nákupní koše*. Rvp.cz [online]. Česko: dum.rvp.cz, 2011 [cit. 2019-06-13]. Dostupné z: <https://dum.rvp.cz/materialy/jdeme-na-nakup.html>

Kultura

Ať žije Hurvínek! [online]. Česko: ceskatelevize, 2017 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126666764-toulava-kamera/217562221500004/video/519428>

Být stále mlád [online]. Česko: karaoketexty, SUPRAPHON, 2018 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/mares-leos/byt-stale-mlad-909085>

Kultura ČR [online]. Česko: splhej.wz.cz [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <http://splhej.wz.cz/referat/zemepis/36/Kultura-CR/>

Leoš Mareš & Karel Gott – Být stále mlád [online]. Česko: youtube.com, SUPRAPHON, 2018 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=U4k5qB5jRdQ>

O kouzelném zrcadle [online]. Česko: ld.johanesville.net [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <http://ld.johanesville.net/zacek-22-bajky-skorobajky-a-vzdorobajky?page=4>

Pat & Mat – Akvárium [online]. Česko: Bonton Kids, 2014 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=c3PKd-eoPaA>

Ušaté torpédo [online]. Česko: jirizacek.cz, 2004 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.jirizacek.cz/ukazky-tvorba-pro-deti.html>

Pohádkové postavy: obrázky

https://1url.cz/@bobabobek_1

https://1url.cz/@patamat_8

https://1url.cz/@maxipesfik_2

https://1url.cz/@broucci_9

https://1url.cz/@machasebestova_3

https://1url.cz/@dasenka_10

https://1url.cz/@rakosnicek_4

https://1url.cz/@jajaapaja_11

https://1url.cz/@okrtkovi_5

https://1url.cz/@makovapanenka_12

https://1url.cz/@mechakapradi_6

https://1url.cz/@vilaamalka_13

https://1url.cz/@rumcajs_7

https://1url.cz/@zofkazoo_14

Lidské tělo, nemoci

Alergie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Alergie>

Angína. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Angína>

Astma. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Astma>

Části lidského těla [online]. Česko: eluc.kr-olomoucky.cz, 2014 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://eluc.kr-olomoucky.cz/verejne/lekce/176>

Diabetes mellitus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Diabetes_mellitus

Groteska: U lékaře / grotesque: At the doctor's [online]. Česko: youtube.com, Dětský divadelní soubor Láz, 2017 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=qiwkcpMMF20>

Chřipka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Chřipka>

Lidské tělo – orgány [online]. Česko: promaminky.cz, 2016 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/kreativni-dilna/obrazky-omalovanky-299/lidske-telo-organy-2754#>

Nachlazení. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Nachlazení>

Neštovice. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Neštovice>

Obezita. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Obezita>

Rakovina. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Rakovina>

Salmonelóza. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Salmonelóza>

Dům a byt

Fireplace Family Silhouettes vectors [online]. New Zealand: vectorstock.com, c2019 [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vectors/fireplace-family-silhouettes-vectors>

Bonusové téma: Sprostá slova

Co je bůh? Obří píča! [online]. Česko: youtube.com, Nemo Kofola, 2009 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BNEclgQFDNg>

Team America: Nejlepší projev – PÍČI, ČURÁCI a PRDELE [online]. Česko: youtube.com, AndyCZ15, 2009 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=RryFdo9ZzIc>

Vojtaano - Budulínek vs. Galantní Jelen [online]. Česko: youtube.com, vojtaano, 2014 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=RoekL9RJdPo>

Ostatní:

Icons for everything [online]. USA: thenounproject.com, c2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://thenounproject.com/>

QR generátor [online]. Česko: *QRgenerator.cz*, c2019 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.qrgenerator.cz/>

Zkrácení url adresy [online]. Česko: 1url.cz, c2010-2019 [cit. 2019-06-12]. Dostupné z: <https://1url.cz/>

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků:

Obrázek 1 - Mapa Evropy	35
Obrázek 2 - Počasí. Zima nebo horko?	38
Obrázek 3 - Pohádkové postavy	47
Obrázek 4 - Hlava, ramena, kolena, palce - postava	52
Obrázek 5 - Oči, uši, pusa, nos - obličej	52
Obrázek 6 - Lidské tělo	54
Obrázek 7 - Vnitřnosti člověka	54
Obrázek 8 - Barevná mapa města	57
Obrázek 9 - Průřez domu 1	61
Obrázek 10 - Průřez domu 2	61
Obrázek 11 - Osmisměrka - Dům a bydlení	62

Seznam tabulek:

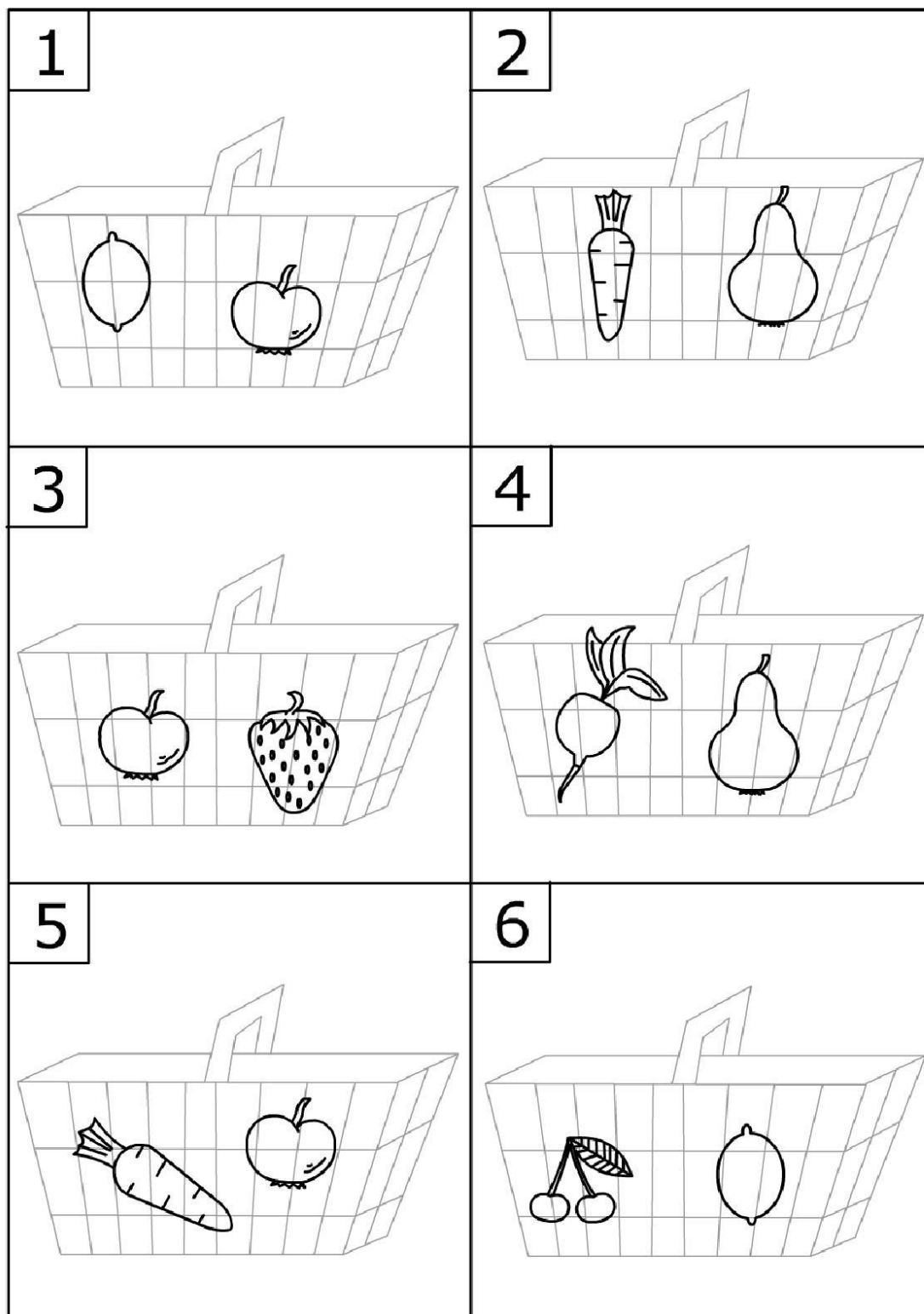
Tabulka 1 Hlavní charakteristiky funkcí učebních pomůcek (dle Maňáka, 2007, s. 18).....	16
Tabulka 2 Klasifikace strukturních komponentů	19
Tabulka 3 Povolání a činnosti	41

Seznam příloh

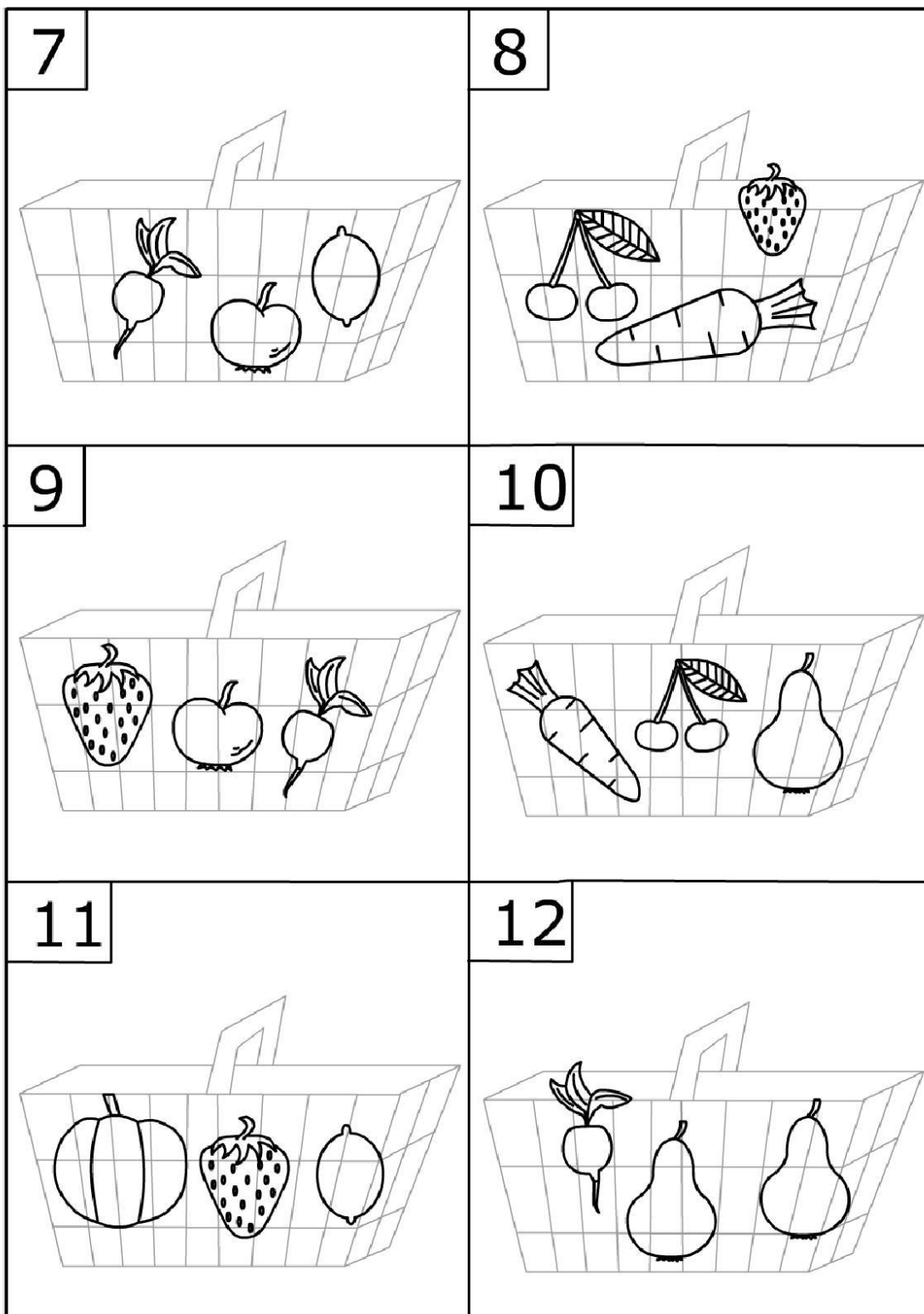
Příloha A Obchod – Nákupní koše

Příloha A

Obchod – Nákupní koše

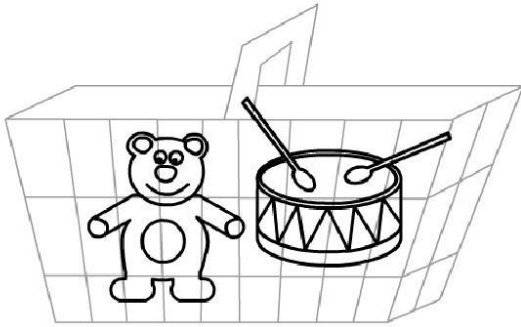

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

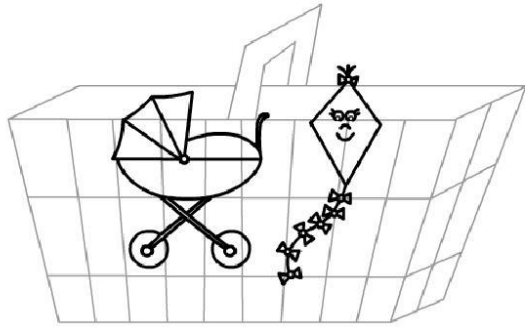

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

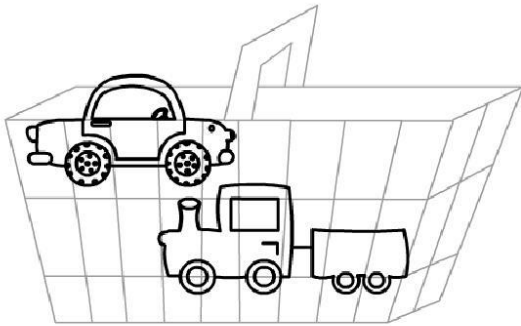
13

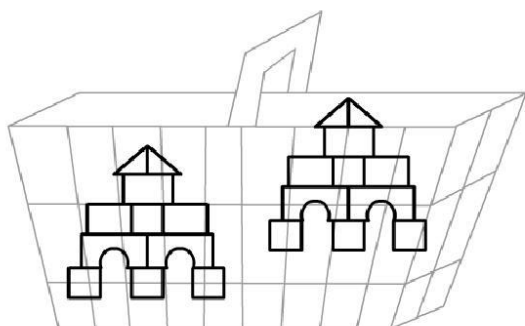
14

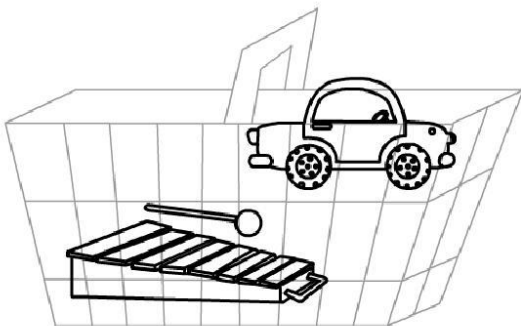
15

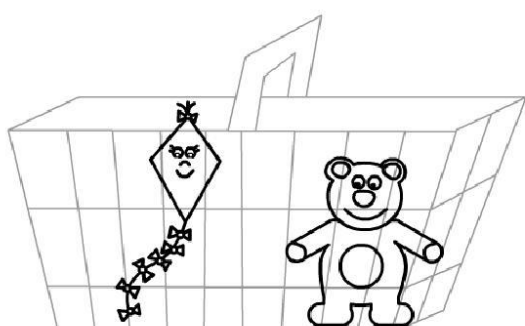
16

17

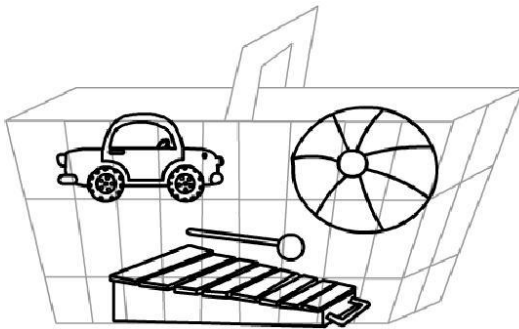

18

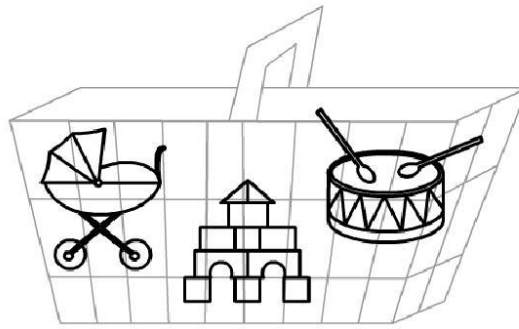

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

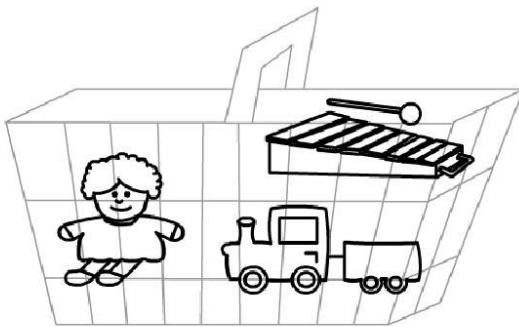
19

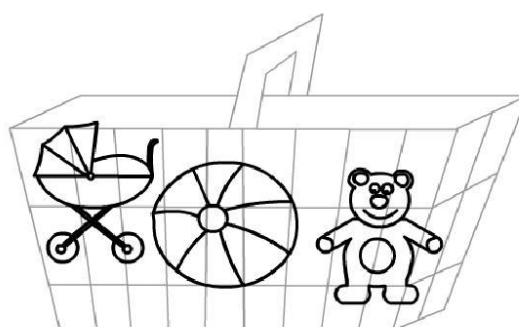
20

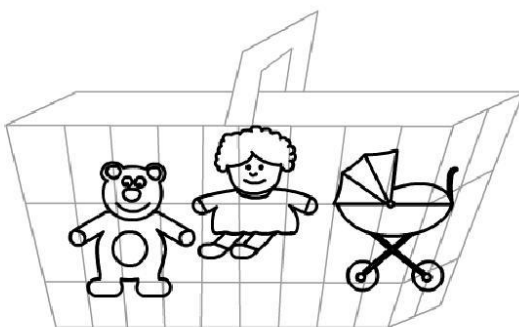
21

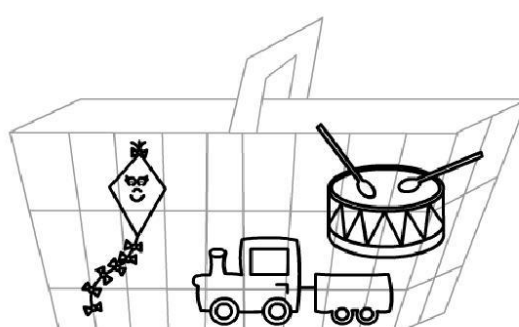
22

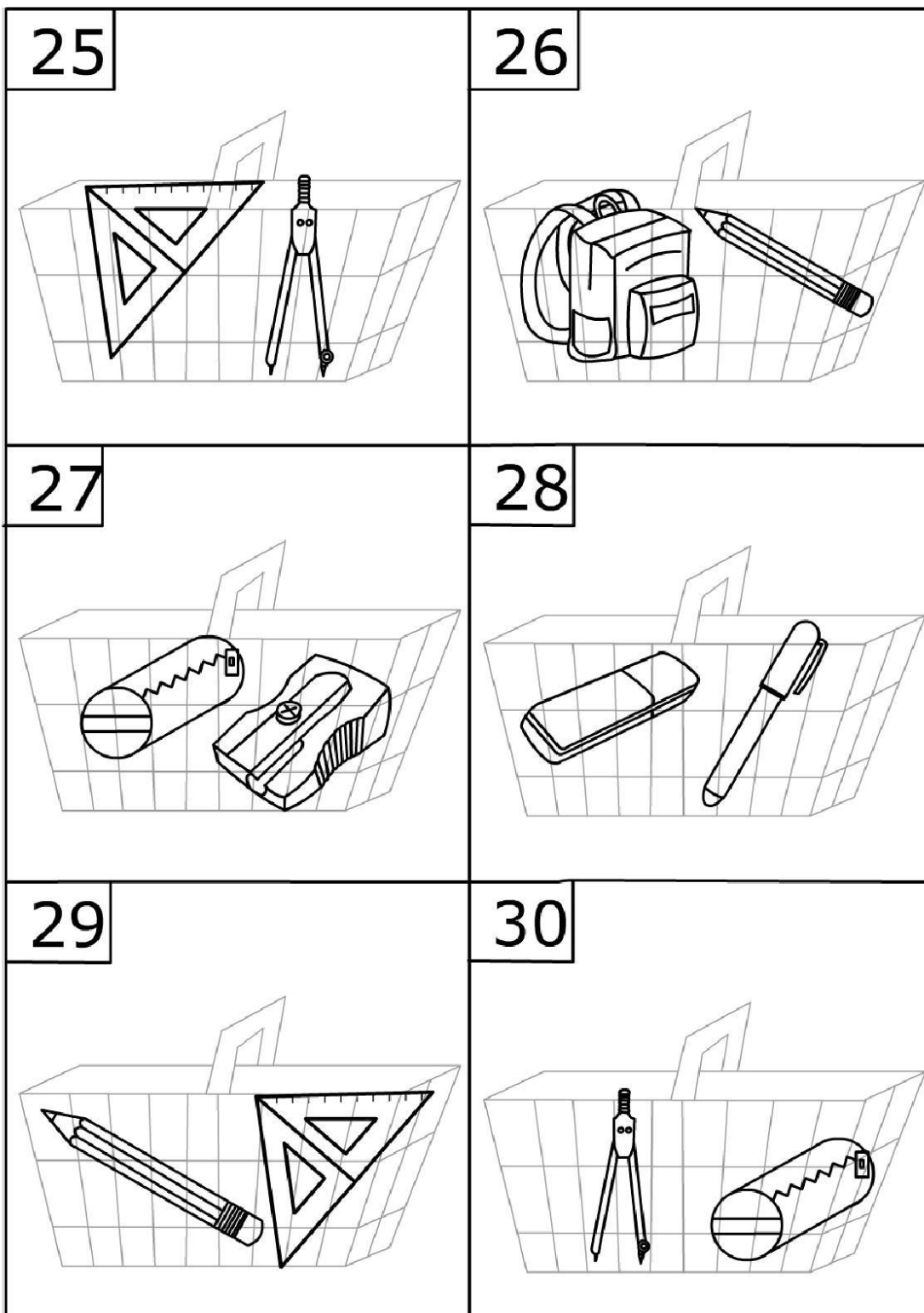
23

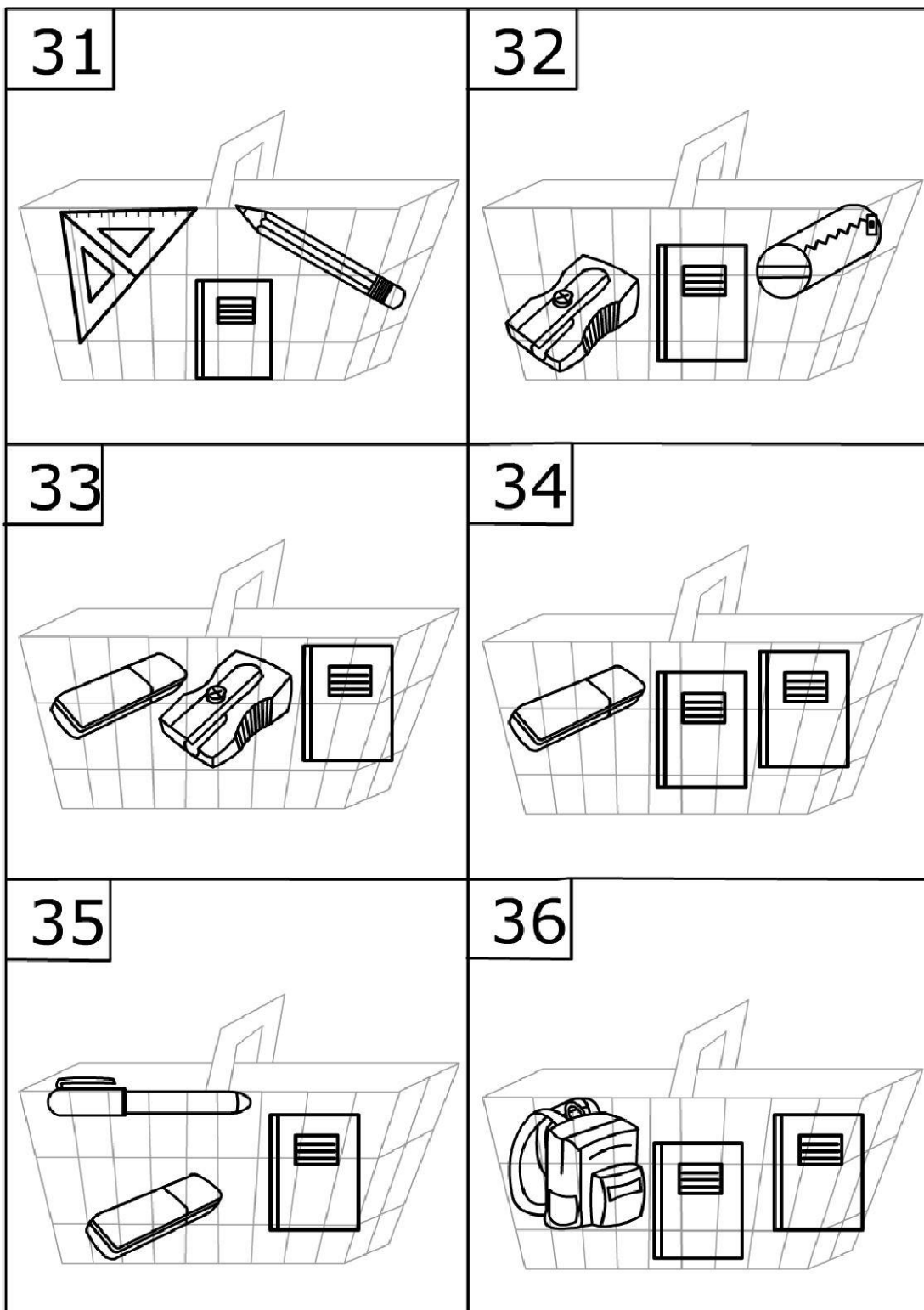
24

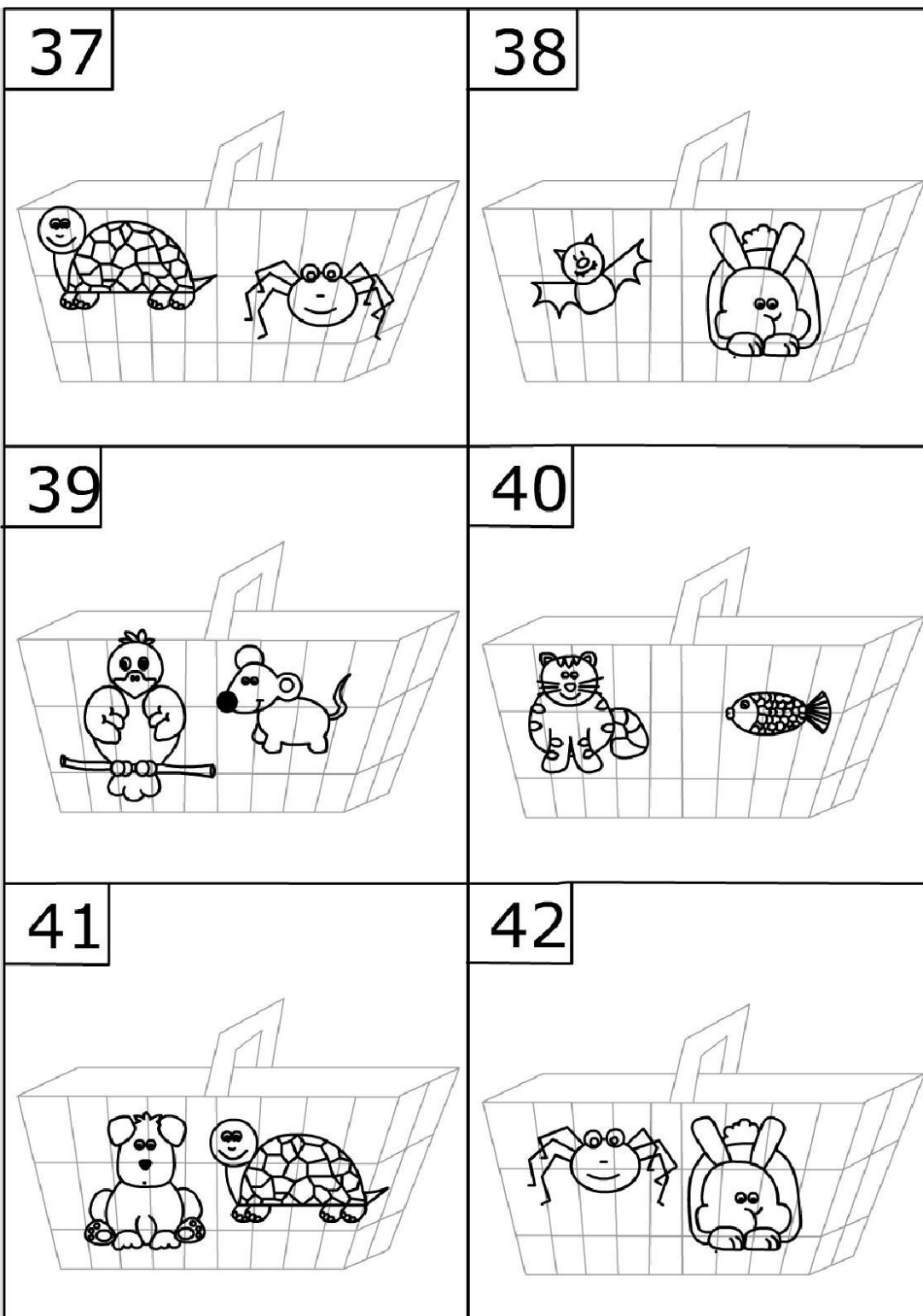
Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
 Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

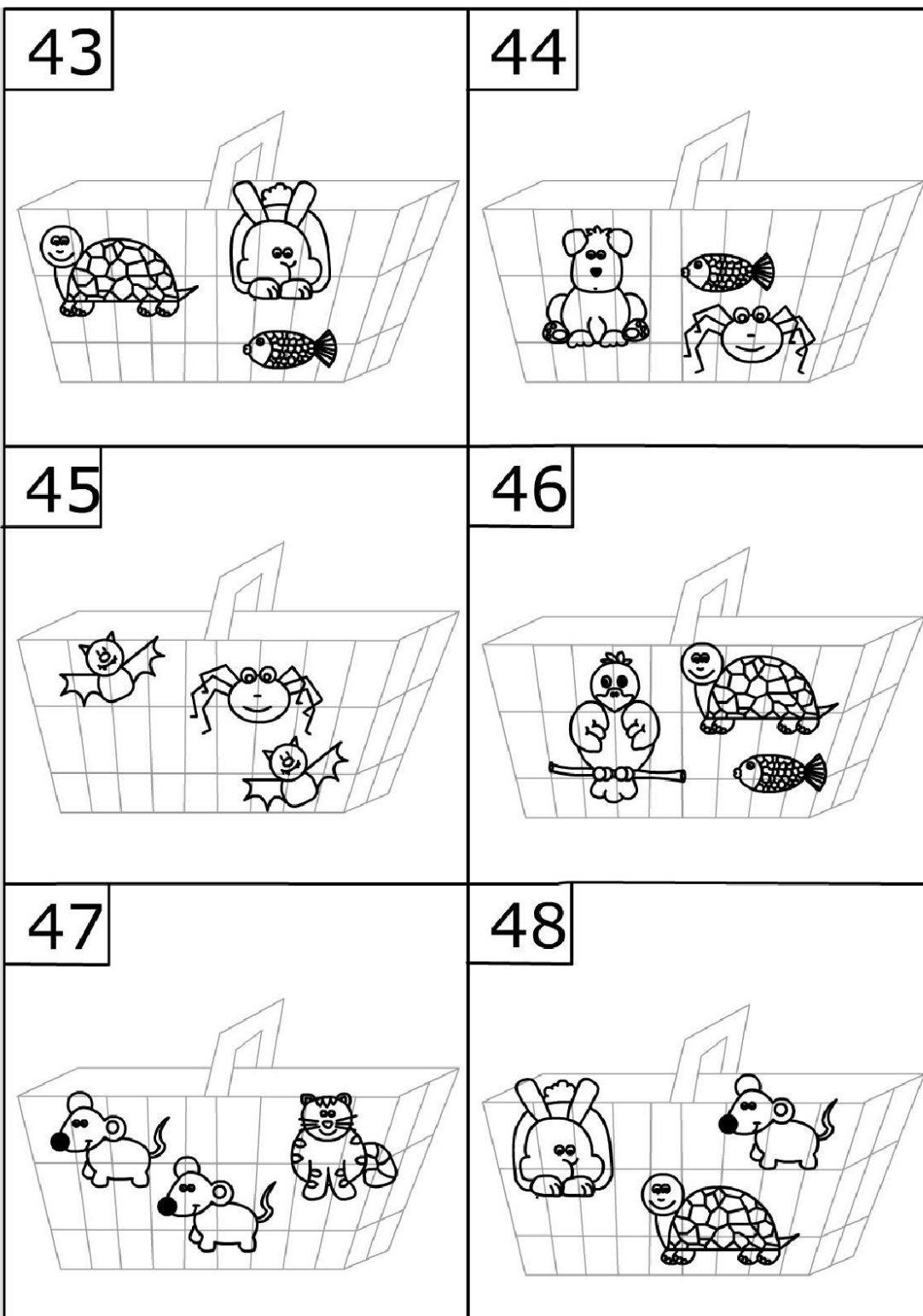
Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
 Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
 Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Tereza Chaloupková.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR. Provozováno Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze.